

**T.C.
ZONGULDAK BÜLENT ECEVİT ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
EĞİTİM PROGRAMLARI VE ÖĞRETİM ANABİLİM DALI**

Yüksek Lisans Tezi

**İLKÖĞRETİM OKULLARINDA GÖREV YAPAN
ÖĞRETMENLERİN BİREYSELLEŞİRİLMİŞ EĞİTİM
PROGRAMININ UYGULANMASINA İLİŞKİN
GÖRÜŞLERİ**

Elif Burunsuz

Zonguldak, 2019

**T.C.
ZONGULDAK BÜLENT ECEVİT ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
EĞİTİM PROGRAMLARI VE ÖĞRETİM ANABİLİM DALI**

Yüksek Lisans Tezi

**İLKÖĞRETİM OKULLARINDA GÖREV YAPAN
ÖĞRETMENLERİN BİREYSELLEŞTİRİLMİŞ
EĞİTİM PROGRAMININ UYGULANMASINA
İLİŞKİN GÖRÜŞLERİ**

**Hazırlayan
Elif Burunsuz**

**Tez Danışmanı
Dr. Öğr. Üyesi Murat İnce**

Zonguldak, 2019

BİLİMSEL ETİK BİLDİRİMİ

Hazırladığım Yüksek Lisans Tezinin bütün aşamalarında bilimsel etiğe ve akademik kurallara riayet ettiğimi, çalışmadan doğrudan veya dolaylı olarak kullandığım her alıntıya kaynak gösterdiğimi ve yararlandığım eserlerin kaynakçada gösterilenlerden oluştuğunu, yazımda enstitü yazım kılavuzuna uygun davranıldığını, yazım sırasında patent ve telif haklarını ihlal edici bir davranışımın olmadığını beyan ederim.

21/02/2019

Elif BURUNSUZ

T.C.
ZONGULDAK BÜLENT ECEVİT ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

TEZ ONAYI

Enstitümüzün Eğitim Programları ve Öğretim Anabilim Dalında 145282104005 Numaralı Elif Burunsuz' un hazırladığı “İlköğretim Okullarında Görev Yapan Öğretmenlerin Bireyselleştirilmiş Eğitim Programının Uygulanmasına İlişkin Görüşleri” konulu YÜKSEK LİSANS tezi ile ilgili TEZ SAVUNMA SINAVI, Lisansüstü Eğitim-Öğretim ve Sınav Yönetmeliği uyarınca 24 Ocak 2019 Perşembe günü saat 13:00’da yapılmış, sorulan sorulara alınan cevaplar sonunda tezinin onayına OYBİRLİĞİYLE karar verilmiştir.

Başkan

Dr. Öğr. Üyesi Emrullah Yılmaz

Üye.....

Dr. Öğr. Üyesi Murat İNCE (Danışman)

Üye.....

Dr. Öğr. Üyesi Elif Akdemir

Yukarıdaki imzaların, adı geçen öğretim üyelerine ait olduğunu onaylarım

21/02/2019

Enstitü Müdürü

Doç. Dr. Ertuğrul Yıldırım

ÖZET

Kurum : ZBEÜ Sosyal Bilimler Enstitüsü, Eğitim Programları ve Öğretim Anabilim Dalı
Tez Başlığı : İlköğretim Okullarında Görev Yapan Öğretmenlerin Bireyselleştirilmiş Eğitim Programının Uygulanmasına İlişkin Öğretmen Görüşleri
Tez Yazarı : Elif Burunsuz
Tez Danışmanı : Dr. Öğr. Üyesi Murat İnce
Tez Türü, Yılı : Yüksek Lisans Tezi, 2019
Sayfa Adedi : 72

Bu araştırmada, ilköğretim okullarında görev yapan öğretmenlerin bireyselleştirilmiş eğitim programının (BEP) uygulanmasına ilişkin öğretmen görüşlerini belirlemek amaçlanmıştır. 2017-2018 eğitim öğretim yılında Zonguldak İli Devrek İlçesi'nde gerçekleştirilen çalışma kapsamında farklı okul ve branşlarda görev yapan 12 öğretmen ile görüşmeler yapılmıştır. Nitel olarak şekillenen araştırmanın verilerinin toplanmasında araştırmacı tarafından geliştirilen görüşme formu kullanılmıştır. Görüşme soruları belirlenirken önce alanyazın taranmıştır. Yapılan araştırmalardan sonra taslak maddeler oluşturulmuştur. Görüşme formuna son halini vermeden önce 6 uzman görüşünden yararlanılmıştır. Ses kaydına alınarak gerçekleştirilen görüşmelerin süresi 15-20 dakikadır. Veriler içerik analizi kullanılarak çözümlenmiştir. Araştırma sonucunda öğretmenlerin, kaynaştırma uygulaması ve BEP uygulama sürecine yönelik olarak süre sıkıntısı, velilerin bilinçsiz olması, uygulamada yaşanan aksaklıklar, verilen hizmet içi eğitim ve seminerlerin yetersiz olması, bilgi eksikliği, rapor verilme aşamasında yaşanan sıkıntılar gibi çeşitli sorunlarla karşılaştıkları görülmüştür. Öğretmenler, kaynaştırma eğitiminin mevcut haliyle faydalı olduğunu düşünmemektedir. Eğitimlerin yeterli hale getirilmesi, destek odalarının her okulda bulunması, okul ve aile iş birliğinin kuvvetlendirilmesi öğretmenlerin ifade ettiği çözüm önerileri arasındadır.

Anahtar Kelimeler: Bireyselleştirilmiş Eğitim Programı, Öğretmen Görüşleri, Olgubilim

ABSTRACT

Institution : ZBEÜ Institute of Social Sciences, Department of Curriculum Development and Instruction
Title : Teachers' Opinions on the Implementation of Individualized Education Program for Teachers in Elementary Education Schools
Author : Elif Burunsuz
Advisor : Assist. Prof. Dr. Murat İnce
Type of Thesis, Year : Master Thesis, 2019
Page Number : 72

The aim of this study is to determine the teachers' opinions on the implementation of Individualized Education Program (BEP) for teachers working in elementary education schools. During the study carried out in Devrek District of Zonguldak Province in 2017-2018 school year, interviews were conducted with 12 teachers working in different schools and branches. This research is a qualitative study designed within a phenomenological framework. The interview form developed by the researcher was used to collect the data of the study. Before finalizing the interview form, six experts' opinions were used. The duration of the interviews was between 15 and 20 minutes. A qualitative content analysis approach was used to analyze the data obtained. As a result of the study, it was revealed that the teachers encountered various problems such as shortage of time for the application process of the BEP, lack of awareness of parents, inadequate training and seminars, lack of knowledge, problems experienced during the reporting period. Besides; Teachers do not think that inclusive education is useful in its current form. In the light of results, the teachers recommend that the training on BEP should be sufficient, each school should have support rooms, the school and the family cooperation should be strengthened.

Key Words: Individualized Education Program, Teacher Opinions, Phenomenology.

ÖNSÖZ

Verilen büyük emekler karşılığında yüksek lisans tezimi başarı ile tamamlanmıştır. Araştırmamın konusunun belirlenmesinden, tamamlanma sürecine kadar değerli bilgileri ile bana ışık tutan, eşsiz rehberliğiyle tezimin her aşamasında aklıma takılan sorulara içtenlikle yanıt veren, araştırmamın bitimine kadar geçen sürede kaygı duyduğum zamanlarda yol gösteren destek olan, her daim yapıcı eleştirileri ile bana akademik anlamda çok şey katan, tanımaktan ve tez öğrencisi olmaktan büyük mutluluk duyduğum, çok kıymetli danışmanım, bilim insanı Sayın Dr. Öğr. Üyesi Murat İNCE' ye sonsuz teşekkürlerimi sunuyorum.

Lisans eğitimim sürecinde tanıdığım, yüksek lisans eğitimimde tekrar öğrencisi olma gururuna sahip olduğum ve tezimi tamamlamamda üzerimde büyük emeği olan akademik hayatın sahip olabileceği en kıymetli bilim insanlarından, saygıdeğer hocam Doç. Dr. Ali ARSLAN' a teşekkürü borç bilirim.

Araştırmamın verilerini toplama sürecinde, çok değerli vakitlerini ayırarak araştırmama katkı sağlayan meslektaşlarıma ve sevgili öğretmen arkadaşlarıma çok teşekkür ederim.

Hayatım boyunca sıcacık sevgileri ve bana duydukları güven ile her daim yanımda hissettiğim, en zor zamanlarımda kendimi daha güçlü hissetmemi sağlayan, yüksek lisans eğitimimi başarı ile tamamlamamda bana hep inanan; her zaman, her türlü destek olan, yüzümdeki kocaman gülümsemelerin sahipleri, canımdan çok sevdiğim canım, biricik annem Sevtap KALAYCI' ya ve canım, biricik ağabeyim Emirhan Tayyar BURUNSUZ 'a hayatımda oldukları için sonsuz teşekkür ederim.

Son olarak, kısa zaman önce kaybettiğimiz, unutulmaz hatıraları paylaştığım pamuk anneannem Nezahat KALAYCI' ya sonsuz teşekkür ederim.

Annem Sevtap' a ve Ağabeyim Emirhan' a ..

İÇİNDEKİLER

Sayfa

ÖZET	iii
ABSTRACT	iv
ÖNSÖZ	v
İÇİNDEKİLER	vi
TABLolar LİSTESİ	ix
ŞEKİLLER LİSTESİ	x
KISALTMALAR LİSTESİ	xi
GİRİŞ	1
1. GENEL BİLGİLER	4
1.1. Araştırmanın Amacı	4
1.1.1. Problem Cümlesi	4
1.1.2. Alt Problemler.....	4
1.2. Araştırmanın Önemi.....	4
1.3. Sayıtlılar	5
1.4. Sınırlılıklar	5
1.5. Tanımlar	5
2. KAVRAMSAL ÇERÇEVE	6
2.1. Özel Eğitim Kavramı	6
2.1.1. Özel Gereksinimi Olan Birey.....	7
2.1.2. Özel Eğitimde Temel Kavramlar.....	7
2.1.3. Özel Eğitimin Amaçları	7
2.1.4. Özel Eğitimin İlkeleri.....	11
2.1.5. Özel Eğitime İhtiyacı Olan Bireylerin Sınıflandırılması.....	13
2.2. Kaynaştırma Eğitimi	14
2.2.1. Kaynaştırma Nedir?.....	14
2.2.2. Kaynaştırma Eğitiminin Amacı	16
2.2.3. Kaynaştırma Eğitiminin Önemi	18
2.2.4. Kaynaştırma Eğitimi Modelleri	20
2.2.4.1. Tam Zamanlı Kaynaştırma	21
2.2.4.2. Yarı Zamanlı Kaynaştırma.....	22
2.2.4.3. Tersine Kaynaştırma	23
2.2.4.4. Kaynak Oda Destekli Kaynaştırma.....	23

2.2.5. Kaynaştırma Eğitiminin Faydaları	24
2.2.5.1. Kaynaştırmanın Özel Gereksinimli Öğrenciye Faydaları.....	24
2.2.5.2. Kaynaştırmanın Normal Öğrencilere Faydaları.....	25
2.2.5.3. Kaynaştırmanın Öğretmenlere Faydaları.....	25
2.2.6. Kaynaştırma Eğitiminde Öğretmenin Rolü.....	25
2.2.7. Kaynaştırma Eğitimine Yönelik Tutumlar	27
2.3. Bireyselleştirilmiş Eğitim Programı (BEP).....	28
2.5. İlgili Araştırmalar	29
2.5.1. Yurt İçinde Yapılan Araştırmalar	29
2.5.2. Yurt Dışında Yapılan Araştırmalar	35
3. YÖNTEM	39
3.1. Araştırma Deseni.....	39
3.2. Katılımcılar	39
3.3. Görüşme Formunun ve Sorularının Geliştirilmesi.....	41
3.4. Veri Toplama Aracı.....	42
3.4.1. Görüşme.....	42
3.5. Verilerin Toplanması	43
3.6. Verilerin Analizi.....	43
3.7. Araştırmanın Güvenilirliği ve İnanılabilirliği	44
4. BULGULAR VE YORUM.....	45
4.1. Birinci Alt Probleme İlişkin Bulgular	46
4.1.1. Katılımcıların Kaynaştırma ve BEP Uygulamasına Yönelik Hizmet İçi Eğitim Alınmasına Dair Görüşleri	46
4.2. İkinci Alt Probleme İlişkin Bulgular.....	47
4.2.1. Katılımcıların Kaynaştırma Uygulamasına Yönelik Sahip Olduğu Bilgiler.....	47
4.3. Üçüncü Alt Probleme İlişkin Bulgular.....	49
4.3.1. Katılımcıların BEP Uygulama Sürecine Yönelik Sahip Olduğu Bilgiler	50
4.4. Dördüncü Alt Probleme İlişkin Bulgular	51
4.4.1. Katılımcıların BEP Planı Hazırlarken Dikkat Ettiği Hususlar	51
4.5. Beşinci Alt Probleme İlişkin Bulgular	52
4.5.1. Katılımcıların BEP Uygulama Sürecinde Karşılaştıkları Problemler ..	52
4.6. Altıncı Alt Probleme İlişkin Bulgular	54

4.6.1. Katılımcıların BEP Uygulama Sürecine Yönelik Çözüm ve Önerileri	54
SONUÇ	57
KAYNAKÇA	62
EKLER	70
Ek 1: Görüşme Formu	70
Ek 2: Bülent Ecevit Üniversitesi İnsan Araştırmaları Etik Kurulu Kararı	71
ÖZGEÇMİŞ	72

TABLULAR LİSTESİ

	<u>Sayfa</u>
Tablo 2.1: 2017-2018 Eğitim Öğretim Yılı MEB İstatistikleri	20
Tablo 3.1: Katılımcıların Cinsiyete Göre Dağılımı	40
Tablo 3.2: Katılımcıların Mesleki Deneyimine Göre Dağılımı	40
Tablo 3.3: Katılımcıların Görev Aldıkları Okul Kademesine Göre Dağılımı	41
Tablo 3.4: Katılımcıların Görev Yaptıkları Branşlara Göre Dağılımı	41

ŞEKİLLER LİSTESİ

Sayfa

Şekil 4.1: Katılımcıların Kaynaştırma Eğitimi ve BEP Uygulama Sürecine Yönelik Görüşlerine İlişkin Bulgular	45
---	----

KISALTMALAR LİSTESİ

- BEP** : Bireyselleştirilmiş Eğitim Programı
MEB : Milli Eğitim Bakanlığı
ÖEHY : Özel Eğitim Hizmetleri Yönetmeliği
ERG : Eğitim Reformu Girişimi
RAM : Rehberlik Araştırma Merkezi

GİRİŞ

Toplumsal gelişmeler yaşandıkça mevcut görüşlerde yenilikler meydana gelmiştir. Yıllar önce büyük bir tepkiyle, ön yargı ile karşılanan, kabul edilemez sayılan düşüncelerde değişimler yaşanmıştır. Eğitim, sağlık, teknoloji gibi alanlarda gerçekleşen bu değişim beraberinde pek çok yeniliği de getirmiştir. Yaşanan bu gelişmelerin başında özel eğitim ihtiyacı olan bireylerin topluma kazandırılması gelmektedir. Her bireyin kendine özgü fiziksel özelliklerinin olmasının yanında farklı ilgi, yetenek ve görüşlere sahip olduğu herkes tarafından kabul edilen bir gerçektir. Bazen insanlar çeşitli etmenler sebebiyle akranlarından daha farklı gelişim özellikleri gösterebilir. Günümüzde normal gelişim özelliklerine sahip yaşlılarından farklılık gösteren kişilerin diğer bireyler gibi eğitimine devam edebilmesinin sağlanmasına çalışılmaktadır. Geçmiş yıllarda özel eğitime ihtiyaç duyan bireylerin toplumdan dışlanarak göz ardı edildiği durumlar bulunmaktadır.

Kaynaştırma uygulamalarının tarihsel gelişimi incelendiğinde uygulama boyutunda ülkeler arasında farklılıklar bulunduğu görülmektedir. Kaynaştırma uygulaması yapılan yasal düzenlemelerle birlikte birçok ülke tarafından kabul edilmektedir. Sınırlı bir şekilde başlayan bu uygulama süreç içerisinde gelişmeler kaydederek pek çok ülkede önemli bir eğitim modeli olarak kullanılmaya başlanmıştır (Yazıcıoğlu, 2018). Ülkemizde özel eğitim hizmetlerinin 1950'li senelere dayandığı halde ulaşılmak istenen seviyeye henüz gelinmediği söylenebilir. Türkiye' de yetersizliği bulunan çocukların hakları kanunlarla güvence altına alınmıştır. Kaynaştırma uygulaması bu çocukların eğitiminde dikkate alınmıştır. Üniversitelerde özel eğitim alanında öğretmen yetiştiren bölümler bulunmaktadır. Yaşanan gelişmeler bazı eksikliklerin olduğu gerçeğini değiştirmemektedir. Ülkemizde kaynaştırma uygulaması yetersizliği olan öğrencinin normal sınıfa yerleştirilmesi olarak anlaşılmaktadır ve bu şekilde sınırlı kalmaktadır (Eripek, 2004).

Toplumda yaşayan bireylerin hepsinin aynı yeterliliğe sahip olması beklenemez. Normal yeterliliğe sahip olmayan kişilerin toplumun dışına itilmesi kabul edilemez. Yetersizliği bulunan bireylerin ayrıcalıklı bir eğitim yani özel eğitim olarak kendi kendilerine yeter duruma gelmelerini sağlamak, gelişmelerine

katkıda bulunmak devletin başlıca görevleri arasında yer almaktadır. Eğitimde fırsat eşitliği ve bütün insanların eşit olduğu gerçeği her bireyin eğitim alma hakkının sağlanması ile mümkün olmaktadır. Devlet yurttaşlarının haklarından yararlanmasına destek olarak toplumun gelişimine katkı sağlayarak ülkenin daha ileriye gitmesi ve gelişimine de yardımcı olmaktadır (Topçu ve Katılmış, 2013).

Kaynaştırma eğitimi öğrencilerin empati, özgüven, özsaygı, özyeterlik gibi sosyal becerilerinin gelişimine katkı sağlayarak günlük yaşantılarını olumlu yönde etkilemektedir. Çocukların sosyal becerilerinde daha başarılı olmalarını sağlayan kaynaştırma eğitiminin, akademik becerileri üzerinde de pozitif değişiklikler oluşturmaktadır (İra ve Ayan, 2016).

Öğrencilerin yetersizlik durumları eğitimine başladıktan sonra fark edilmediyse sınıf öğretmenlerinin ve rehber öğretmenlerinin gözlem ve değerlendirmeleri sonucunda okul ortamı içerisinde bazı önlemler alınması gerekir. Bu önlemlerin başında eğitim ortamlarının fiziksel olarak düzenlenmesi, ek ödevlendirmelerin yapılması, veli ile işbirliğinin gerçekleştirilmesi gelmektedir. Gerekli düzenlemeler yapıldıktan sonra öğrencinin akranları ile arasındaki belirgin farklılıklar devam ederse okul idaresi ve veli ile iletişim kurularak RAM' a (rehberlik araştırma merkezi) gönderilir. Yapılan eğitsel tanılama ve değerlendirme sonucunda öğrenci yetersizlik türüne uygun olarak eğitim kurumuna yerleştirilmektedir (Yılmaz ve Batu, 2016). Kaynaştırma eğitiminin en önemli unsuru kabul edilen Rehberlik Araştırma Merkezleri (RAM) yapmış olduğu çalışmalarla süreç adına büyük öneme sahiptir. Bu nedenle yapılan araştırmalarda RAM' lardaki uygulamalar ile çalışan görüşlerine de yer verilmesi uygulama süreçlerine yönelik bilgi edinilmesi yönünden ayrıca önem kazanır. (Güven ve Balat, 2006).

Kaynaştırma uygulamasında asıl önemli nokta destek eğitim hizmetlerinin özel gereksinimli öğrenciye ve öğretmene sağlanmasıdır. Özel eğitim destek eğitim hizmetlerinden faydalanılmadan uygulanan kaynaştırma eğitiminden istenilen verim alınamaz ve özel gereksinimli öğrencinin akranları ile aynı eğitim sınıfına yerleştirmekle sınırlı kalır. Destek hizmetlerden gerektiği durumlarda yararlanıldığında kaynaştırma eğitiminin uygulamasının tam olarak gerçekleştirildiği söylenebilir. (Batu, 2000). Kaynaştırma uygulamasının başarıya ulaşabilmesi için

hazırlanan programlarla birlikte programların uygulayıcısı öğretmenler başta olmak üzere okul yönetimi, öğrenciler ile özel gereksinimli bireylerin velileri arasında iş birliğinin artması oldukça önemlidir. (Esmer vd., 2017).

1. GENEL BİLGİLER

1.1. Araştırmanın Amacı

Bu araştırma ile ilköğretim okullarında görev yapan öğretmenlerin bireyselleştirilmiş eğitim programının uygulanmasına ilişkin öğretmen görüşlerini tespit etmek amaçlanmıştır.

1.1.1. Problem Cümlesi

Kaynaştırma uygulaması ve BEP uygulama sürecine yönelik öğretmen görüşleri nelerdir?

1.1.2. Alt Problemler

Araştırmanın amacı doğrultusunda belirlenen alt problemler şu şekildedir:

1. Öğretmenlerin kaynaştırma ve BEP uygulamasına yönelik hizmet içi eğitim alınmasına dair görüşleri nelerdir?
2. Öğretmenlerin kaynaştırma uygulamasına yönelik sahip olduğu bilgiler nelerdir?
3. Öğretmenlerin BEP uygulama sürecine yönelik sahip olduğu bilgiler nelerdir?
4. Öğretmenlerin BEP planı hazırlarken dikkat ettiği hususlar nelerdir?
5. Öğretmenlerin BEP uygulama sürecinde karşılaştıkları problemler nelerdir?
6. Öğretmenlerin BEP uygulama sürecinde karşılaşılan problemlere yönelik çözüm önerileri nelerdir?

1.2. Araştırmanın Önemi

Her bireyin aynı seviyede olmasını ve aynı becerileri göstermesini bekleyemeyiz. Özel eğitime gereksinim duyan öğrencilerin eğitimi de normal gelişim gösteren öğrencilerin eğitimi ile eşdeğer seviyede önem teşkil etmektedir. Ülkemizde yetersizliğe sahip bireylerin eğitiminde kaynaştırma uygulaması önemli bir yere sahiptir. Aynı eğitim ortamını paylaşan öğrencilerin eğitim

durumlarının olumlu olarak etkilenip etkilenmediğinin belirlenmesi gerekmektedir. Literatürde kaynaştırma uygulamasının uygulama aşamalarında sorunlar olduğuna yönelik görüşler yer almaktadır. Öğretmenlerin programların uygulayıcısı olarak görüşlerini belirtmeleri ileriye dönük tedbirlerin alınması için önemli görülmektedir.

Yaşanan sorunların tespit edilmesi ve öğrencilerin almış oldukları eğitimin daha yararlı hale getirilmesi amacıyla yapılan bu araştırma önem taşımaktadır. Öğrenci, veli, öğretmen ve okul idaresinin karşılaştığı sorunların bilinerek çözüm yollarının üretilmesi adına öğretmenlerin işleyişe yönelik bilgiler vermesi değerli görülmektedir. Böylelikle öğrencilerin gelişimine katkı sağlayan, onların en üst seviyede eğitim görerek topluma kazandırılmasına yardımcı olan bir eğitim için programlar ve mevcut durum değiştirilebilir, iyileştirilebilir.

1.3. Sayıtlar

Araştırmaya katılan öğretmenlerin görüşme formunda yer alan sorulara doğru ve samimi yanıtlar verdikleri kabul edilmiştir.

1.4. Sınırlılıklar

Araştırma:

1. Zonguldak ili Devrek ilçesinde devlet okullarında görev yapmakta olan 12 öğretmen ile sınırlıdır.

2. 2017- 2018 eğitim öğretim yılı ile sınırlıdır.

1.5. Tanımlar

- *Bireyselleştirilmiş Eğitim Programı*: Özel eğitime gereksinim duyan birey için hazırlanan eğitim programıdır.
- *Kaynaştırma uygulaması*: Normal gelişim gösteren öğrencilerle yetersizliğe sahip öğrencilerin aynı ortamda eğitim almasını sağlayan uygulamadır.

2. KAVRAMSAL ÇERÇEVE

Kavramsal çerçeve oluşturulurken çalışmanın konusu olan kaynaştırma eğitimi ve bireyselleştirilmiş eğitim programı temel alınmıştır. Önce özel eğitim kavramı, özel eğitim ilkeleri, amaçları ve önemi ile özel gereksinimi olan birey tanımları üzerinde durulmuştur. Daha sonra kaynaştırma eğitimi ve bireyselleştirilmiş eğitim programı hakkında geniş bilgiler sunulmuştur.

2.1. Özel Eğitim Kavramı

Anayasanın (1982) 42. Maddesinde hiç kimsenin eğitim ve öğretim hakkından yoksun bırakılmayacağı, eğitim ve öğretim kurumlarında; eğitim, öğretim, araştırma ve inceleme faaliyetlerinin hiçbir suretle engellenemeyeceği açık bir şekilde vurgulanmıştır. Milli Eğitim Temel Kanunu (1973) 7. Maddesinde “İlköğretim görmek her Türk vatandaşının hakkıdır. İlköğretim kurumlarından sonraki eğitim kurumlarından vatandaşlar ilgi, istidat ve kabiliyetleri ölçüsünde yararlanırlar.” ifadesi yer almaktadır.

Bazı bireyler akranlarından farklılık göstermektedir. Özel eğitim, bu alanda eğitim görmüş öğretmen, personel ve uzmanlar ile bireylerin farklılıklarına göre düzenlenmiş ortam, onlar için özel olarak hazırlanmış eğitim programları ile gerçekleştirilen amaçlı bir öğretim biçimidir (Kaya, 2013). Özel eğitim akranlarından daha farklı özelliklere sahip çocukların eğitimini içerir (Çay, 2016).

Çoğunluktan farklı olarak özel eğitime ihtiyaç duyan bireylere sunulan, yetersizliğin engel haline dönmesini engelleyen, bu bireylerin kendilerine yeter hale gelmesini amaçlayan, yetenek olarak üstün özelliklere sahip üstün yetenekli çocukların yeteneklerini üst düzeyde kullanabilmelerini hedefleyen ve onların toplum ile kaynaşarak bağımsız, üretken bireyler olmalarına yardımcı olan eğitim, özel eğitim olarak adlandırılır (MEB, 2006).

Akranlarından farklılık gösteren bu bireylerin alacağı eğitim, özel eğitim kapsamına girmektedir. Özel eğitim kavramı “Özel Eğitim Hizmetleri Yönetmeliği’nde, “Özel eğitime ihtiyacı olan bireylerin eğitim ve sosyal ihtiyaçlarını karşılamak için özel olarak yetiştirilmiş personel, geliştirilmiş eğitim programları ve yöntemleri, bu bireylerin tüm gelişim alanlarındaki özellikleri ile

akademik disiplin alanlarındaki yeterliliklerine dayalı olarak uygun ortamlarda sürdürülen eğitim” olarak tanımlanmıştır (ÖEHY, 2006). Bu tanımdan özel eğitime gereksinim duyan bireylerin özel personel ve programlarla özel bir eğitim alması gerektiği vurgulanmaktadır.

2.1.1. Özel Gereksinimi Olan Birey

06/06/1997 tarihli 573 sayılı Özel Eğitim Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamede özel eğitim gerektiren birey, “Çeşitli nedenlerle, bireysel özellikleri ve eğitim yeterlilikleri açısından akranlarından beklenen düzeyden anlamlı farklılık gösteren birey” olarak tanımlanmıştır.

2.1.2. Özel Eğitimde Temel Kavramlar

Özel eğitimde sıkça kullanılan zedelenme-sapma, yetersizlik ve engel kavramları MEB Çocuk Gelişimi ve Eğitimi Özel Eğitim kitabında şu şekilde tanımlanmıştır:

Zedelenme – sapma: “Bireyin psikolojik, sosyolojik, fizyolojik, anatomik yapısında geçici ya da kalıcı türden bir kayıp, yapı veya işleyiş bozukluğu sonucunda organların işlevlerini ve görevlerini yerine getirmede zorlanmasıdır (işitme engeli, zekâ geriliği, felçli olma durumu, bedensel engel vb.)” (MEB, 2014:3).

Yetersizlik: “Zedelenme ya da bazı sapmalar sonucu, bir insan için normal bir etkinliğin ya da yapının önlenmesi, sınırlandırılması hali” (MEB, 2006:6).

Engel: “Bireyin yaşamı boyunca yaşına, cinsiyetine, sosyal ve kültürel faktörlere bağlı olarak oynaması gereken bazı roller bulunmaktadır. Yetersizliği yüzünden bu rolleri gereği gibi yerine getirememesi durumu. Yani birey yapması gerekenleri engelinden dolayı yapamazsa yetersizlik durumu ortaya çıkar, engele dönüşmüş olur (işitemeyen çocuk anlayamaz, çevresiyle iletişim kurup konuşamaz, sözlü iletişime dayalı rolleri yerine getiremez)” (MEB, 2014:3).

2.1.3. Özel Eğitimin Amaçları

Özel eğitimde, yetersizliğe sahip olan bireylerin yetersizlikleri nedeniyle yaşamsal gereklerini karşılamada başkalarına olan bağımlılığını azaltmak ya da

tamamen ortadan kaldırmak amaçlanır. Böylece, yaşadığı topluma uyum sağlayarak becerilerini geliştirmesi, sosyalleşebilmesi mümkün olmaktadır (Coşkun, Dündar ve Parlak, 2014). Özel eğitimde bireyin toplum içinde aktif ve üretken bir birey olması, kendi kendine yeter duruma gelerek yeteneklerini en üst seviyede kullanabilmesi amaçlanır. Özel Eğitim Hizmetleri Yönetmenliğinde özel eğitimin amaçları şu şekilde belirtilmiştir:

MADDE 5 “(1) Özel eğitim, Türk Millî Eğitiminin genel amaç ve temel ilkeleri doğrultusunda, özel eğitime ihtiyacı olan bireylerin;

- a) Toplum içindeki rollerini gerçekleştiren, başkaları ile iyi ilişkiler kuran, iş birliği içinde çalışabilen, çevresine uyum sağlayabilen, üretici ve mutlu bir vatandaş olarak yetişmelerini,
- b) Toplum içinde bağımsız yaşamaları ve kendi kendilerine yeterli bir duruma gelmelerine yönelik temel yaşam becerilerini geliştirmelerini,
- c) Uygun eğitim programları ile özel yöntem, personel ve araç-gereç kullanarak; eğitim ihtiyaçları, yeterlilikleri, ilgi ve yetenekleri doğrultusunda üst öğrenime, iş ve meslek alanlarına ve hayata hazırlanmalarını amaçlar.”(MEB, 2006).

Özel eğitime gereksinimi olan çocuklara ve gençlere Türk Millî Eğitim Sisteminin temelini oluşturan esaslar ışığında fırsat eşitliği sağlanarak eğitim görmeleri, yaşadıkları topluma uyum sağlamaları ve meslek sahibi olmaları doğrultusunda esasları düzenlemek, bilgi vermek amacıyla birçok yasal düzenleme hazırlanmıştır (Akçamete,1998).

Anayasamızda eğitim öğretim görmenin her Türk vatandaşının hakkı olduğuna dair ifadeler yer almaktadır. 1982 Anayasasının 42. Maddesinde hiç kimsenin eğitim öğretim hakkından yoksun bırakılmayacağı belirtilmiştir. Aynı maddenin devamında ise “Devlet, maddi imkânlardan yoksun başarılı öğrencilerin, öğrenimlerini sürdürebilmeleri amacı ile burslar ve başka yollarla gerekli yardımları yapar. Devlet, durumları sebebiyle özel eğitime ihtiyacı olanları topluma yararlı kılacak tedbirleri alır.” ifadelerine yer verilmiştir.

Türkiye Cumhuriyeti adına Mustafa Kemal Atatürk’ün onayladığı 1923 tarihli Cenevre Bildirisi özel eğitim alanında Cumhuriyet dönemimizin önemli

gelişmeleri arasında yer almaktadır (Şahin, 2002). Cenevre Çocuk Hakları Beyannamesi'nde çocukların beden ve ruhen gelişmeye uygun şartlar içinde bulundurulması ifade edilmiştir (İnan, 1968).

31/5/1963 tarihli ve 244 sayılı Kanununun 3 üncü maddesine göre Bakanlar Kurulu'nca 27/5/2009 tarihinde kararlaştırılan Engellilerin Haklarına İlişkin Milletlerarası Sözleşme'nin 24. Maddesinde engelli bireylerin topluma etkin bir şekilde katılmalarının amaçlandığı yeteneklerinin, fiziksel ve zihinsel becerilerinin, yaratıcılıklarının en üst seviyede kullanılmasına yardımcı olunacağı, engellilerin ihtiyaçları doğrultusunda düzenlemeler yapılması gerektiği, engellilerin sahip oldukları yetersizlikler nedeniyle genel eğitim sisteminden dışlanmaması, genel eğitimden etkili bir şekilde yararlanabilmeleri için ihtiyaç duydukları desteği almalarının gerekli olduğu belirtilmiştir. Taraf Devletler engellilerin toplumun üyeleri olarak eğitime eşit katılımı sağlamak amacıyla sosyal gelişim becerilerinin öğrenilmesini sağlamaktadır. Bu amaçla da bazı tedbirler almaktadır. Braille alfabesi (körler alfabesi) ve diğer biçimlerdeki yazıların, beden dili ve alternatif iletişim araçlarının öğrenilmesi ile rehberlik hizmetlerinin kolaylaştırılması, işaret dilinin öğrenilerek işitme ve konuşma yetersizliği olan bireylerin dilsel kimliklerinin gelişimine yardımcı olunması, görme, işitme yetersizliği ya da her ikisine birden sahip olan engellilerin özellikle de çocukların eğitiminin en uygun iletişim araçları kullanılarak sosyal ve akademik gelişimlerini artırıcı ortamlarda verilmesinin sağlanması, engelli olanlar dahil olmak üzere Braille alfabesini ve işaret dilini kullanmayı bilen öğretmenlerin işe alınması ile personel ve uzmanların eğitimi için uygun olan tedbirlerin alınması gerektiği gibi ifadeler yer almaktadır. Söz konusu olan eğitim engellilik konusunda bilincin artırılmasını, alternatif araç ve gereçlerin kullanımını, destekleyici eğitim metotlarının kullanımını kapsamaktadır. Taraf Devletler engellilerin yükseköğretimine, mesleki eğitime, erişkin eğitime ve ömür boyu sürecek olan eğitime ayrımcılığa uğramadan, normal gelişim gösteren bireylerle eşit koşullarda erişimine sağlamakla yükümlüdür. Bu amaçla da gerekli düzenlemelerin yapılmasını temin etmektedir.

Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin (1952) tarihli ek protokolü 2. Maddesinde hiç kimsenin eğitim hakkından yoksun bırakılamayacağı ifadesi yer almaktadır. Bu madde eğitimin her koşulda devam etmesi gerektiğini

anlatmaktadır. Birleşmiş Milletler Genel Kurulu tarafından 20 Kasım 1989 tarihinde kabul edilen Çocuk Haklarına Dair Sözleşme' de Taraf Devletlerin gerekirse ekonomik, sosyal ve kültürel haklara ilişkin önlemler alacağı belirtilmiştir. Çocuk Haklarına Dair Sözleşme'nin 23. Maddesinde Taraf Devletler zihinsel ya da bedensel yetersizliğe sahip çocukların özgüvenlerini geliştirici, topluma etkin katılımını sağlayıcı eksiksiz bir yaşama sahip olmalarını kolaylaştıran önlemler almayı kabul etmişlerdir. Bu sözleşmede, yetersizliğe sahip çocukların özel bakımdan yararlanma hakkının olduğu vurgulanır. Yardımdan yararlanabilecek durumda olan çocuk ve ondan sorumlu olan kişilere gerekli yardımların yapılması taahhüt edilmiştir. Yapılacak olan bu yardım; çocuğun eğitimi, meslek eğitimi, tıbbi bakım hizmetleri, rehabilitasyon hizmetleri, bir işte çalışabilecek duruma getirme hazırlık programları, dinlenme/eğlenme olanaklarından aktif bir şekilde yararlanmasını sağlamak amacıyla ve çocuğun toplumla bütünleşmesinin yanında, kültürel yönü, ruhsal yönü dahil olmak üzere bireysel gelişimini gerçekleştirme amacını taşımaktadır.

10 Aralık 1948 tarihli İnsan Hakları Evrensel Beyannamesi insan haklarına yönelik oldukça önemli bir belge niteliği taşımaktadır. Beyannamenin 25, 26 ve 27. maddelerinde şu ifadeler yer almaktadır:

MADDE- 25

1. Herkesin kendisinin ve ailesinin sağlık ve refahı için beslenme, giyim, konut ve tıbbi bakım hakkı vardır. Herkes, işsizlik, hastalık, TBMM İnsan Haklarını İnceleme Komisyonu 206 sakatlık, dulluk, yaşlılık ve kendi iradesi dışındaki koşullardan doğan geçim sıkıntısı durumunda güvenlik hakkına sahiptir.

2. Anaların ve çocukların özel bakım ve yardım görme hakları vardır. Bütün çocuklar, evlilik içi veya evlilik dışı doğmuş olsunlar, aynı sosyal güvenceden yararlanırlar.

MADDE- 26

1. Herkes eğitim hakkına sahiptir. Eğitim, en azından ilk ve temel eğitim aşamasında parasızdır. İlköğretim zorunludur. Teknik ve mesleki eğitim herkese açıktır. Yükseköğretim, yeteneklerine göre herkese tam bir eşitlikle açık olmalıdır.

2. Eğitim insan kişiliğini tam geliştirmeye ve insan haklarıyla temel özgürlüklere saygıyı güçlendirmeye yönelik olmalıdır. Eğitim, bütün uluslar, ırklar ve dinsel topluluklar arasında anlayış, hoşgörü ve dostluğu özendirme ve Birleşmiş Milletlerin barışı koruma yolundaki çalışmalarını geliştirmelidir.

MADDE- 27

1. Herkes toplumun kültürel yaşamına serbestçe katılma, güzel sanatlardan yararlanma, bilimsel gelişmeye katılma ve bundan yararlanma hakkına sahiptir.

2. Herkesin yaratıcısı olduğu bilim, edebiyat ve sanat ürünlerinden doğan maddi ve manevi çıkarlarının korunmasına hakkı vardır.

Herkes eğitim hakkına sahiptir. Bir bireyin özel eğitime gereksinim duyması eğitim hakkına herhangi bir zarar veremez. Yürürlüğe giren sözleşmelerde desteğe muhtaç çocukların, bireylerin daha donanımlı hale gelebilmesinde yardım alması vurgulanmaktadır. Özel eğitime ihtiyacı olan bireyler bazı özel haklara da sahip olmaktadır.

Toplumda yaşayan özel gereksinimi olan birey her vatandaş gibi sahip olduğu anayasal haklarla birlikte onlara gösterilen pozitif ayrımcılık ile birlikte yaşam haklarına da sahip olmaktadır (Kaya, 2013).

2.1.4. Özel Eğitimin İlkeleri

Milli Eğitim Bakanlığı Özel Eğitim Hizmetleri Yönetmeliğinde özel eğitimin ilkeleri şu şekilde belirtilmiştir:

MADDE 6 – “(1) Türk Millî Eğitiminin genel amaç ve temel ilkeleri doğrultusunda özel eğitimin temel ilkeleri şunlardır;

a) Özel eğitime ihtiyacı olan tüm bireyler; eğitim ihtiyaçları, ilgi, yetenek ve yeterlilikleri doğrultusunda ve ölçüsünde özel eğitim hizmetlerinden yararlandırılır.

b) Özel eğitime ihtiyacı olan bireylerin eğitimine erken yaşta başlanır.

c) Özel eğitim hizmetleri, özel eğitime ihtiyacı olan bireyleri sosyal ve fiziksel çevrelerinden mümkün olduğu kadar ayırmadan planlanır ve yürütülür.

- ç) Özel eğitime ihtiyacı olan bireylerin, eğitim performansları dikkate alınarak, amaç, içerik ve öğretim süreçlerinde ve değerlendirmede uyarlamalar yapılarak, akranları ile birlikte eğitilmelerine öncelik verilir.
- d) Özel eğitime ihtiyacı olan bireylerin her tür ve kademedeki eğitimlerinin kesintisiz sürdürülebilmesi için, rehabilitasyon hizmetlerini sağlayacak kurum ve kuruluşlarla iş birliği yapılır.
- e) Özel eğitime ihtiyacı olan bireylerin bireysel yeterlilikleri ve tüm gelişim alanlarındaki özellikleri ve akademik disiplin alanlarındaki yeterlilikleri dikkate alınarak, bireyselleştirilmiş eğitim planı geliştirilir ve eğitim programları bireyselleştirilerek uygulanır.
- f) Ailelerin, özel eğitim sürecinin her boyutuna aktif olarak katılımları ve eğitimleri sağlanır.
- g) Özel eğitim politikalarının geliştirilmesinde, üniversitelerin ilgili bölümleri ve özel eğitime ihtiyacı olan bireylere yönelik etkinlik gösteren sivil toplum kuruluşları ile iş birliği içinde çalışılır.
- ğ) Özel eğitim hizmetleri, özel eğitime ihtiyacı olan bireylerin, toplumla etkileşim ve karşılıklı uyum sağlama sürecini kapsayacak şekilde planlanır “(MEB, 2006).

Birleşmiş Milletler Engellilerin Haklarına İlişkin Sözleşme özel eğitim gereksinimi olan bireyler için atılmış önemli adımlardan bir tanesidir. Bu sözleşmede özel eğitimin genel ilkeleri şu şekilde yer almaktadır:

MADDE 3

Genel İlkeler

- (a) “Kendi seçimlerini yapma özgürlükleri ve bağımsızlıklarını da kapsayacak şekilde, kişilerin insanlık onuru ve bireysel özerkliklerine saygı gösterilmesi;
- (b) Ayrımcılık yapılmaması;
- (c) Engellilerin topluma tam ve etkin katılımlarının sağlanması;
- (d) Farklılıklara saygı gösterilmesi ve engellilerin insan çeşitliliğinin ve insanlığın bir parçası olarak kabul edilmesi;

- (e) Fırsat eşitliği;
- (f) Erişilebilirlik;
- (g) Kadın-erkek eşitliği;
- (h) Engelli çocukların gelişim kapasitesine ve kendi kimliklerini koruyabilme haklarına saygı duyulması.” (Resmi Gazete, 2008).

2.1.5. Özel Eğitime İhtiyacı Olan Bireylerin Sınıflandırılması

Bireylerin sahip oldukları yetersizliklerin kendilerine özgü olması nedeniyle, tanılama, ihtiyaçların belirlenmesi ve eğitimlerinin düzenlenmesi ve planlamasında kılavuz olması için sahip olunan ortak özellikler ve eğitim ihtiyaçlarına göre sınıflandırma yapılmaktadır (MEB, 2006). Milli Eğitim Bakanlığı Özel Eğitim Hizmetleri Tanıtım El Kitabında yer alan sınıflandırma şu şekildedir:

1. Zihinsel Öğrenme yetersizliği olan Bireyler
2. İşitme Yetersizliği Olan Bireyler
3. Görme Yetersizliği Olan Bireyler
4. Ortopedik Yetersizliği Olan Bireyler
5. Dil ve Konuşma Güçlüğü Olan Bireyler
6. Özel Öğrenme Güçlüğü Olan Bireyler
7. Duygusal, Davranışsal ve Sosyal Uyum Güçlüğü Olan Bireyler
8. Otistik Özellikler Gösteren Bireyler
9. Üstün Zekâ ve Üstün Yeteneği Olan Bireyler
10. Dikkat Eksikliği ve Hiperaktivite Bozukluğu Gösteren Bireyler

2.2. Kaynaştırma Eğitimi

Ülkemizin de taraf olduğu uluslararası belgelerde, anayasamızda, kanunlarımızda eğitim görmeyen her vatandaşın hakkı olduğu, özel eğitim ihtiyacı olan bireylerin eğitimi ile ilgili olarak devletlerin yükümlülükleri olduğu vurgulanmaktadır (Demirezen ve Akhan, 2016).

Özel eğitime ihtiyacı olan bireylere sunulan özel eğitim hizmetlerinin temelinde bireyin sahip olduğu yetersizliğin engele dönüşmesini önleme çabası yer almaktadır. Kaynaştırma eğitimi ile birlikte öğrencinin yaşadığı çevreye uyum sağlaması ile çevresinin beklentilerine uygun davranış biçimleri geliştirmesi sağlanmaktadır. Yeteneklerini ve ilgilerini maksimum düzeyde kullanabilen öğrenci, normal insanların kusurlu, eksik, yetersiz ve kaçınılması gereken biri diye düşündüğü kişi olmaktan kurtulmuş olacaktır (MEB, 2010).

Özel eğitim hizmetleri sahip olunan yetersizlik türlerine göre oluşturulan özel eğitim okullarında ya da Milli Eğitim Bakanlığına bağlı normal okullarda "kaynaştırma programı" yoluyla yürütülmektedir (Şahin, 2002).

2.2.1. Kaynaştırma Nedir?

Özel gereksinimi olan bireyler duygusal, bedensel, zihinsel ve sosyal yönleri akranlarına göre farklılık gösteren bireylerdir. Bu bireylerin eğitimlerinin hangi ortamlarda olması gerektiği her zaman tartışma konusu olmuştur. Tarihsel sürece bakıldığında özel gereksinimi olan öğrencilerin eğitim ortamları ilk olarak ayrı ve yatılı gündüzlü özel eğitim okulları iken günümüzde ülkemizde ve dünyada kaynaştırma eğitiminin çok daha fazla kabul edildiği görülmektedir (Kargın, 2004). Türkiye'deki sistemde, öğrenciler yapılan eğitsel tanılamaya sonucunda ağır, orta ve hafif düzey engelli olarak sınıflandırılmaktadır. Kaynaştırma eğitimine engel seviyesi hafif olarak tanımlanan öğrencilerin okula devam etmeleri ile eğitim uygulamalarında çok büyük değişiklikler gerektirmediği için bu bireyler kaynaştırma eğitimine alınabilmektedir (MEB, 2013b).

Özel eğitime ihtiyaç duyan bireylerinde herkes gibi gereksinimlerine en iyi şekilde cevap verecek eğitim olanaklarından faydalanma hakkı bulunmaktadır. Özel gereksinime sahip bireylerin eğitim hizmetlerinden yararlandığı ortamlar bazı farklılıklar taşımaktadır. Bu eğitim ortamlarını özel okullar, normal

okullardaki özel sınıflar ve normal sınıflar olarak ayırmak mümkündür. Bunların içinde, normal sınıflarda görülen eğitim yani kaynaştırma eğitimi giderek daha da yaygınlaşmaktadır (Batu, Kırcaali-İftar ve Uzuner, 2004).

573 Sayılı Kanun Hükmünde Kararnamede kaynaştırma ile ilgili şu tanım yer almaktadır:

MADDE 12 “Özel Eğitim gerektiren bireylerin eğitimleri, hazırlanan bireysel eğitim planları doğrultusunda akranları ile birlikte her tür ve kademedeki okul ve kurumlarda uygun yöntem ve teknikler kullanılarak sürdürülür.”

Özel Eğitim Hizmetleri Yönetmeliğinde kaynaştırma yoluyla eğitime dair yer alan tanım şu şekildedir:

MADDE 23 “Kaynaştırma yoluyla eğitim; özel eğitime ihtiyacı olan bireylerin eğitimlerini, destek eğitim hizmetleri de sağlanarak yetersizliği olmayan akranları ile birlikte resmî ve özel; okul öncesi, ilköğretim, orta öğretim ve yaygın eğitim kurumlarında sürdürmeleri esasına dayanan özel eğitim uygulamalarıdır.”

Kaynaştırma, özel gereksinime ihtiyaç duyan bireylerin hiçbir özel eğitim desteği olmadan akranlarıyla aynı sınıfa paylaşması anlamına gelmemektedir. Öğrenciler genel eğitim sınıflarında özel eğitim desteği alarak eğitimlerine devam etmektedirler (Kargın, 2004).

Kaynaştırma eğitiminde öğrencilerin akranları ile aynı sınıf içerisinde aynı eğitim ortamını kullanarak özel eğitim desteği ile birlikte eğitimine devam etmekte olduğunu söylemek mümkündür.

Kaynaştırma yoluyla eğitim uygulamalarında yetersizliği bulunan öğrencilerin eğitimlerini normal gelişim gösteren akranları ile beraber aynı kurumda sürdürmeleri sağlanmaktadır. Okul ve kurumlarda kaynaştırma yoluyla eğitim alacak kişiler bir sınıfta en fazla iki kişi olacak şekilde eşit bir şekilde dağılım sağlanır. Kaynaştırma eğitimi alan öğrencilerin gerekli destek eğitim hizmetlerini alabilmeleri sağlanmaktadır. Bu amaçla destek eğitim hizmetleri sınıf içi yardı şeklinde olabileceği gibi destek eğitim odalarında da verilebilmektedir (ÖEHY, 2006).

Milli Eğitim Bakanlığı Özel Eğitim ve Rehberlik Hizmetleri Genel Müdürlüğünün Destek Eğitim Odaları Kılavuzunda destek eğitim odası şu şekilde tanımlanmıştır (MEB, 2016:3):

“Okul ve kurumlarda, kaynaştırma/bütünleştirme yoluyla eğitim uygulamaları kapsamında yetersizliği olmayan akranlarıyla birlikte aynı sınıfta eğitimlerine devam eden özel eğitim ihtiyacı olan öğrencilerin sunulan eğitim hizmetlerinden en üst düzeyde yararlanmaları amacıyla özel araç-gereçler ile eğitim materyalleri sağlanarak oluşturulmuş eğitim ortamlarıdır.”

Destek eğitim odaları kaynaştırma eğitimini tamamlayan bir özelliğe sahiptir. Sınıf içindeki eğitimin destek eğitim odalarıyla desteklenmesi öğrencilerin gelişimine katkı sağlamaktadır.

2.2.2. Kaynaştırma Eğitiminin Amacı

Kaynaştırma eğitiminde amaç bireylerin sahip olduğu yetenekleri en üst seviyede kullanmasına yardımcı olmak ve toplum içinde daha rahat yaşayabilmesine destek olmaktır. Öğrencilerin normalleştirme süreci içinde normal gelişim gösteren akranları ile birlikte eğitim almasına kaynaştırma eğitimi ile birlikte çaba gösterilmektedir. Özel gereksinimi olan bireylerin yalnızca yaşlılarıyla aynı eğitim ortamını paylaşmaları yeterli olmamaktadır. Kaynaştırma uygulamaları bazı ilkeler yardımıyla yürütüldüğünde öğrencilere fayda sağlamaktadır (MEB, 2010). Bu ilkeler şunlardır:

- Özel eğitime ihtiyacı olan bireyin akranlarıyla aynı kurumda eğitim görme hakkı vardır.
- Kaynaştırma, özel ve genel eğitimin ayrılmaz bir parçasıdır.
- Hizmetler yetersizliğe göre değil, eğitim ihtiyaçlarına göre planlanır.
- Karar verme süreci aile-okul-eğitsel tanılama sürecine göre gerçekleşir.
- Kaynaştırmaya erken başlamak esastır.
- Kaynaştırmada bireysel farklılıklar esastır.
- Duyu kalıntısından yararlanmak esastır.
- Gönüllülük, sevgi, sabır, gayret gerekmektedir.
- Eğitim normal insanlarla ve doğal ortamlar da verilmelidir.

•Eğitim, bireyi toplumun bir parçası haline getirmeyi amaçlar (MEB, 2006:74-75).

Yapılan bazı araştırmalarda kaynaştırma eğitiminin etkililiği konusunda olumsuz dűřünceler yer almaktadır. Bu çalışmalar özel eğitime gereksinim duyan öğrencilerin akademik anlamda ihtiyaçlarını karşılamada yetersiz kaldığını ve kaynaştırma uygulamasının etkili olmadığını tartışmaktadır. Kaynaştırma eğitiminin olumlu yöndeki getirisi ancak planlama ve hazırlık aşamalarının iyi bir şekilde gerçekteştirilmesiyle mümkün olmaktadır (Koçyiđit, 2015). Kaynaştırma uygulamasının etkili olabilmesi için önemli olan temel nokta kaynaştırma eğitim uygulamalarının belirlenen amaçlar ve ilkeler ışığında gerçekteştirilmesidir (Altıntaş vd., 2015).

Kaynaştırma uygulamasının özel gereksinimi olan bireylere, normal gelişime sahip öğrencilere, veli ve öğretmenlere yeni deneyimler sunarak bireylerin gelişimine yardımcı olduğu ifade edilmektedir (Anılan ve Kayacan, 2015).

Kaynaştırma eğitiminde en önemli amaç yetersizliğe sahip öğrenciler ile normal gelişim gösteren öğrencilerin aynı sınıf ortamını paylaşarak bireylerin sosyalleşmesine yardımcı olmaktır. Yetersizliğe sahip bireylerin akranları ile aynı eğitim ortamında eğitim görme hakkına sahip çıkmak ise bir diğer önemli amacdır. Kaynaştırma eğitiminin amaçlarının etkili bir şekilde gerçekteştirilebilmesi için veli, öğretmen, yöneticiler kısacası öğrencinin eğitiminden sorumlu herkesin birlikte hareket etmesi gerekmektedir. Kaynaştırma eğitimi gören öğrenci için ihtiyaç duyduğu önlemler alındığında kaynaştırma eğitimi çok daha başarılı olacaktır (Özdemir, 2010).

Kaynaştırma eğitimi, özel eğitime ihtiyaç duyan bireylerle normal gelişim gösteren bireyleri ve bu öğrencilerin ailelerini, öğretmenlerini de kapsamaktadır. Kaynaştırma eğitim sistemi ile bu kişilerin hepsi için olumlu getirilere sahip olması amaçlanmaktadır. Kaynaştırma eğitimi bu grupların sosyalleşmesine yardımcı olmaktadır. Kaynaştırma uygulaması yetersizliğe sahip öğrencilerin zihinsel ve bedensel olarak gelişimine katkıda bulunmaktadır (Türk, 2011).

2.2.3. Kaynaştırma Eğitiminin Önemi

Kaynaştırma eğitiminin yetersizliği olan bireylerin normal gelişim gösteren akranları ile birlikte eğitim görmesine olanak sağladığı ve çok yönlü olarak öğrencilerin, ailelerin ve süreçten sorumlu herkesin gelişimine destek olması nedeniyle yaşantımızda önemli bir yeri vardır.

Kaynaştırma eğitim uygulamaları şuan ki halinden farklılık gösterse de 40 yılı aşkın bir süredir ülkemizde uygulanmaktadır. Hem ülkemizde hem dünyada kaynaştırma eğitimi konusuna oldukça büyük önem verilmektedir (Demir ve Açar, 2011).

Ülkemizde özel gereksinimli öğrencilerin akranları ile aynı eğitim ortamında eğitilmelerine yönelik çalışmalar 1980'lerden bu yana gerçekleştirilmektedir. Yapılan çalışmaları uygulamaya geçirmek ise mümkün olamamaktadır. Çoğu zaman ise uygulama ile yasal düzenlemeler birbirleri ile zıtlık taşıyabilmektedir. Bunun sebepleri hem evrensel hem de Türkiye'nin özel koşullarından ileri gelmektedir (Eripek, 2004). Kaynaştırma uygulamasının daha etkili hale gelebilmesi adına mevcut eksikliklerin giderilmesi büyük önem taşımaktadır.

Özel gereksinime ihtiyaç duyan bireyler için erken müdahale ve alınan özel eğitim hizmetleri çok büyük öneme sahiptir. Erken müdahale ile birlikte çocuğun bütün gelişim alanları desteklenerek nitelikli ve amaçlı olarak yapılan müdahaleler çocuğun hem şimdiki hem ileriki yaşantısına olumlu katkı sağlamaktadır (Ersan ve Ata, 2017).

Dünyada kabul edilen en yaygın görüş bireylerin eğitim de eşit fırsat, olanak ve haklara sahip olması gerektiğidir. Özel eğitime ihtiyaç duyan bireylerin, aynı eğitim fırsatına sahip olabilmeleri normal gelişim gösteren akranları ile beraber ortak eğitim ortamlarında eğitim görmeleri ile mümkündür. Bu durumun ise en az kısıtlayıcı ortama sahip özel eğitim okulu olmayan yani normal gelişim gösteren bireylerin gittiği normal okullarda ve sınıflarda uygulanmakta olan kaynaştırma eğitimi ile mümkün olduğu günümüzde yaygın olarak kabul edilen görüştür (Cankaya ve Korkmaz, 2012).

31.03.2006 Tarihli Özel Eğitim Hizmetleri Yönetmeliğinde en az sınırlandırılmış eğitimin tanımı şu şekilde yapılmıştır:

“Özel eğitime ihtiyacı olan bireyin; toplumla bütünleşmesini sağlamaya yönelik sosyal, öz bakım, dil ve iletişim alanlarındaki davranışlar ile düzeyine uygun akademik ve mesleki bilgi ve becerileri kazandırmak amacıyla destek eğitim hizmetlerinin de verildiği ve mümkün olduğunca yetersizliği olmayan akranlarıyla bir arada olmasını sağlayan en uygun eğitim ortamıdır.”

Özel eğitim ortamlarını, akranlarla bir arada bulunma seviyesine göre, en fazla kısıtlayıcıdan başlayıp en az kısıtlayıcıya doğru şu şekilde sıralayabiliriz:

- Yatılı özel eğitim okulu
- Gündüzlü özel eğitim okulu
- Normal okul bünyesinde özel sınıf
- Normal okul bünyesinde normal sınıf (kaynaştırma)(Kırcaali-İftar, 1998).

Kaynaştırma eğitiminde bireyselleştirilmiş eğitim programları ile normal gelişim gösteren öğrencilerle yetersizliğe sahip olan öğrencilerin sosyal ve eğitsel yönden bütünleşmesi amaçlanır. Her birey gibi özel gereksinimi olan çocuklarda diğer insanlarla sosyal iletişime geçerek onlar tarafından takdir edilmek, beğenilmek, çevresindeki insanlar tarafından saygı ve sevgi görmek, kimseye ihtiyaç duymadan ve bağımlı olmadan yaşayabilmek, kendine yeterli durumda olma ihtiyacı hissetmektedir. Bu ihtiyaç onların en doğal hakkı olduğu gibi aynı zamanda toplumsal birlik beraberliğinde temelini oluşturmaktadır. Özel gereksinimi olan çocuklara verilen eğitim onları yaşadıkları toplumun bir parçası haline getirmesi ve toplum tarafından kabul görmesini sağlamalıdır. Eğer çocukların toplum yaşamına uyumu sağlanamazsa alınan eğitim faydasız olacaktır. Bu noktada kaynaştırma eğitim uygulaması, her çeşit yetersizliğe sahip öğrencilerin devam ettiği okullarda önemli bir alan olarak görülmekte ve oldukça önemli olan tedbirlerinde alınmasını sağlamaktadır (Göksu ve Çevik, 2004).

Türkiye’de sayısı oldukça fazla olan özel eğitim ve kaynaştırma öğrencilerinin almış oldukları eğitimin kalitesi, niteliği önem taşımaktadır. Kaynaştırma uygulamalarına büyük bir topluluğun ihtiyaç duyması bu eğitimin değerini gözler önüne sermektedir. Ülkemizde kaynaştırma eğitiminin her yönüyle

değerlendirilmesi, eksiklerin tespit edilip giderilme çalışmalarının gerçekleştirilmesi, kaynaştırma uygulama sürecinin iyileştirilerek daha iyi noktalara gelebilmesi, özel gereksinimi bulunan öğrencilerin hayat şartlarının olumlu anlamda etkilenecek ve yaşam kalitesinin yükselebilmesi açısından değer taşımaktadır (Anılan ve Kayacan, 2015).

Milli Eğitim Bakanlığına bağlı okullarda özel eğitim ve kaynaştırma eğitimine ait bilgiler aşağıdaki tabloda yer almaktadır.

Tablo 2.1: 2017-2018 Eğitim Öğretim Yılı MEB İstatistikleri

Okul Türü	Öğrenci Sayısı	
	Erkek	Kadın
Kaynaştırma Eğitimi(okulöncesi)	1711	890
Kaynaştırma Eğitimi(ilkokul)	67544	37554
Kaynaştırma Eğitimi(ortaokul)	68210	40543
Kaynaştırma Eğitimi(ortaöğretim)	26197	15121
Toplam	163662	94108

Kaynak: Milli Eğitim Bakanlığı Strateji Geliştirme Başkanlığı, Milli Eğitim İstatistikleri Örgün Eğitim 2017/18

Tablo 2.1’de 2017-2018 eğitim öğretim yılına ait kaynaştırma öğrencilerinin sayısal verilerine yer verilmiştir. Kaynaştırma eğitimi gören öğrencilerin en fazla ortaokul kademesinde yer aldığı görülmektedir. Ortaokul kademesinde 68210 erkek öğrenci, 40543 kız öğrenci kaynaştırma eğitimi almaktadır. İlkokul kademesi 67544 erkek, 37554 kız öğrencinin kaynaştırma eğitimi görmesiyle ortaokul kademesinden sonra en fazla kaynaştırma öğrencisine sahip olan ikinci kademedir. En az sayının ise 1711 erkek öğrenci, 890 kız öğrenci ile okulöncesi kademesinde olduğu göze çarpmaktadır. Tablo 2.1 incelendiğinde kaynaştırma eğitimi gören öğrenci sayısının oldukça fazla olduğu bilgisine ulaşılmaktadır. Verilere göre toplam kaynaştırma eğitimi gören erkek öğrenci sayısının kız öğrenci sayısından daha fazla olduğu görülmektedir.

2.2.4. Kaynaştırma Eğitimi Modelleri

Yetersizliği bulunan ve özel eğitime ihtiyaç duyan öğrenciler eğitimlerini, normal gelişim gösteren akranları ile beraber sınıf içerisinde tam zamanlı olarak ya da özel eğitim sınıflarında yarı zamanlı olarak sürdürebilmektedirler. Yarı

zamanlı kaynaştırmada bireyler belirli derslerde akranları ile aynı eğitim ortamını paylaşarak sınıf dışı etkinliklere katılırlar (MEB, 2006). Yetersizliğe sahip olan öğrencilerin akranları ile aynı eğitim ortamını paylaşma sürelerine ve eğitim aldıkları ortama göre kaynaştırma eğitiminin çeşitli modelleri bulunmaktadır.

2.2.4.1. Tam Zamanlı Kaynaştırma

Tam zamanlı kaynaştırmada özel gereksinimi olan öğrencinin kaydı diğer akranları ile birlikte aynı sınıfta yer alır. Öğrenci tam gün normal gelişim gösteren akranları ile birlikte aynı ortamda eğitim görmektedir (Yılmaz, 2013).

Özel gereksinimli öğrenciler için en az kısıtlayıcı eğitim ortamını tam zamanlı kaynaştırma oluşturmaktadır. En az kısıtlayıcı ortamda özel eğitime gereksinim duyan öğrenci sayısı yatılı özel eğitim kurumlarına göre oldukça fazladır. Ülkemizde genel eğitim kurumlarında kaynaştırma eğitimi alan özel gereksinimli öğrenci sayısının arttığı gözlenmektedir (Tohum Otizm Vakfı ve ERG, 2011).

Özel eğitime ihtiyacı olan öğrencilerin kaydı normal sınıflarda bulunur, öğrenci tam gün normal sınıflarda eğitim görmektedir. Özel gereksinimi olan öğrencilerin normal gelişim gösteren akranları ile okulöncesi, ilk ve ortaöğretim ile yaygın eğitim kurumlarında sosyal açıdan bütünleşerek gelişim gösterebilmesi için ihtiyaç duyulan araç gereç ve eğitim materyalleri temin edilir, destek eğitim odaları oluşturulur. Fiziksel değişiklikler uygulanır, eğitim programının bireyselleştirilmesi sağlanır. Tam zamanlı kaynaştırma eğitim uygulaması kapsamındaki öğrenciler normal gelişim gösteren akranları ile aynı ortamda eğitim görürken kayıtlı oldukları okullardaki eğitim programına bağlı kalıp takip etmektedirler (MEB, 2010).

Tam zamanlı kaynaştırma/bütünleştirme yolu ile eğitim uygulamaları kapsamında özel eğitime gereksinimi olan öğrencilerin akranları ile birlikte eğitim görecekleri sınıfların mevcutları belirlenirken Özel Eğitim Hizmetleri Yönetmeliğinde yer alan sayılar temel alınmaktadır (MEB, 2015).

Özel Eğitim Hizmetleri Yönetmeliğinde kaynaştırma uygulamalarının uygulandığı sınıflarda bulunması gereken öğrenci sayısı ile ilgili şu ifadeler yer almaktadır:

MADDE 23 “Okul ve kurumlarda, kaynaştırma yoluyla eğitim alacak bireylerin bir sınıfa en fazla iki birey olacak şekilde eşit olarak dağılımı sağlanır. Kaynaştırma yoluyla eğitimlerine devam eden bireylerin bulunduğu sınıflarda sınıf mevcutları; okul öncesi eğitim kurumlarında özel eğitime ihtiyacı olan iki bireyin bulunduğu sınıflarda 10, bir bireyin bulunduğu sınıflarda 20 öğrenciyi geçmeyecek şekilde düzenlenir. Diğer kademelerdeki eğitim kurumlarında ise sınıf mevcutları; özel eğitime ihtiyacı olan iki bireyin bulunduğu sınıflarda 25, bir bireyin bulunduğu sınıflarda 35 öğrenciyi geçmeyecek şekilde düzenlenir.” olarak belirtilmiştir.

Tam zamanlı kaynaştırmayı yetersizliğe sahip olan öğrencilerin normal gelişim gösteren akranları ile birlikte tam gün eğitim görmesi ve sosyal etkinliklerde onlarla birlikte aynı eğitim ortamında yer alması olarak açıklayabiliriz. Öğrenciler tüm gün boyunca akranları ile birlikte aynı sınıfta eğitimlerine devam etmektedir.

2.2.4.2. Yarı Zamanlı Kaynaştırma

Yarı zamanlı kaynaştırma uygulamasında yetersizliğe sahip olan öğrencilerin akranları ile belirli zamanlarda aynı eğitim ortamını paylaşması söz konusudur.

MADDE- 23

“Yarı zamanlı kaynaştırma uygulamaları, öğrencilerin bazı derslere yetersizliği olmayan akranlarıyla birlikte aynı sınıfta ya da ders dışı etkinliklere birlikte katılmaları yoluyla yapılır.”(MEB, 2006).

Yarı zamanlı kaynaştırmada öğrencinin kaydı özel eğitim sınıfında yer almaktadır. Öğrenci başarılı olabileceği derslerde ve bazı sosyal etkinliklerde akranları ile bir araya gelmekte diğer öğrencilerle beraber eğitim almaktadır (MEB, 2010).

“Kaynaştırma uygulaması yapılan sınıflara veya özel eğitim sınıflarına devam eden öğrencilerin, özel eğitim/kaynaştırma uygulaması yapılan sınıfların etkinliklerine katılması, kaynak oda, rehberlik ve araştırma merkezi ile özel eğitim kurumundan destek eğitimi alması için gerekli düzenlemeler yapılarak uygulanan

yarı zamanlı eğitimidir. Özel eğitim okulunda kaydı olan bazı öğrencilerin kaynaştırma uygulaması yapılan sınıfların etkinliklerine katılması için gerekli önlemler alınır“(MEB, 2013a).

Topçu ve Katılmış (2013), yarı zamanlı kaynaştırma eğitim uygulamasının uygulandığı öğrencilerin Sosyal Bilgiler dersine yönelik düşüncelerini araştırdıkları çalışmalarında, sınıflarda seviye olarak birbirinden farklı öğrencilerin bulunduğunu, öğrencilerin derslerine giren branş öğretmenlerinin öğrenciler ve yarı zamanlı kaynaştırma uygulamasına yönelik daha fazla bilgi sahibi olmasının sağlanmasının süreci olumlu etkileyeceğini belirtmiştir. Bazı öğrenciler öğretmenlerin olumsuz davranışlarının olduğunu vurgulamıştır.

2.2.4.3. Tersine Kaynaştırma

Tersine kaynaştırmayı normal kaynaştırma uygulamasının zıttı olarak düşünmek mümkündür.

Tersine kaynaştırmada yetersizliğe sahip olmayan öğrenciler özel eğitim sınıflarında açılacak sınıflara kayıt olabilmektedir. Kayıt olunacak bu sınıfların mevcudu 5'i özel eğitim öğrencisi olmak üzere, okulöncesinde en çok 14, ilk ve ortaöğretimde 20, yaygın eğitimde ise 10 öğrenciden oluşmaktadır. Tersine kaynaştırma uygulaması özellikle okulöncesi eğitimde uygulanmaktadır (MEB, 2010).

Kaynaştırma uygulamaları ilköğretim programlarını uygulayan özel eğitim okul ve kurumlarında; yetersizliği olmayan öğrencilerin, yetersizliği olan öğrencilerle aynı sınıfta eğitim görmeleri yoluyla ya da yetersizliği olmayan öğrenciler için bu okul ve kurumların bünyesinde ayrı sınıf açılması şeklinde de uygulanabilir (Özel Eğitim Hizmetleri Yönetmeliği-Madde 23). Kaynaştırma uygulamasında temel amaç öğrencinin gereksinimlerinin karşılanacağı ortamların ve koşulların oluşturulmasıdır (Batu, Kırcaali-İftar ve Uzuner, 2004).

2.2.4.4. Kaynak Oda Destekli Kaynaştırma

Kaynaştırma öğrencisi olan özel gereksinimli bireyler normal sınıflarda eğitim ihtiyaçlarının tam olarak karşılanmadığı durumlarda belli derslerde eğitimlerine devam etmektedir. Kaynak odada gerçekleştirilen eğitim özel eğitim

öğretmenleri tarafından bireysel olarak ya da küçük gruplarla sürdürülmektedir. Eğitim süresince kaynak oda öğretmeni ile normal sınıf öğretmenin işbirliği içinde hareket etmesi öğrencinin eğitimi adına büyük önem taşımaktadır. Aksi halde normal sınıftaki eğitimle kaynak odadaki eğitim arasında birtakım tutarsızlıklar meydana gelebilir. Bununla birlikte kaynak odada öğretmen ile daha yakın iletişim kuran ve çalışma fırsatı bulan öğrenci aynı yakınlığı normal sınıflarda da bekleyebilir. Bu durum ise kaynaştırma öğrencisinin zorluk yaşamasına sebep olur (Kırcaali- İftar ve Uysal, 1999).

Kaynak odada öğrenciye verilecek eğitim desteği normal sınıflardaki derslerine paralellik göstermeli ve öğrencinin dersteki eksikliklerini kapatmaya yönelik olmalıdır (Batu, 2000).

2.2.5. Kaynaştırma Eğitiminin Faydaları

Kaynaştırma uygulamasının sadece özel gereksinimi olan öğrenciye değil öğrencinin yakın çevresinde yer alan ailesine, arkadaşlarına kısacası herkese faydası bulunmaktadır.

Bu yararlar şu şekilde gruplandırılabilir:

2.2.5.1. Kaynaştırmanın Özel Gereksinimli Öğrenciye Faydaları

- Kaynaştırma, özel gereksinimli öğrencilerin, içinde yaşadıkları toplumla bütünleşmelerini kolaylaştırır.
- Normal öğrencilerin davranışları, özel gereksinimli öğrencilere model olur (Kırcaali-İftar, 1998:18).
- Özelliklerine uygun eğitim ortamları düzenlendiği için başarılarının artması ve güven kazanmaları kolaylaşır.
- Normal gelişim gösteren akranları ile birlikte çalışmalarını cesaretlerini artırır.
- Normal öğrencilerden bazı davranışları model alma yoluyla öğrenebilirler.
- Kaynaştırma ortamlarında daha çok olumlu davranışlar kazanılmaktadır.
- İletişim, işbirliği gibi ortak beceriler kazanırlar.
- Eğitim programlarına ek olarak aile eğitimi, serbest zaman etkinlikleri,

- Sosyal ve kültürel etkinlikler bütünsel gelişimine katkı sağlar (MEB, 2010).

2.2.5.2. Kaynaştırmanın Normal Öğrencilere Faydaları

- Kaynaştırma sınıfındaki normal öğrenciler, bireyler arasında var olan farklılıklara karşı daha hoşgörülü olmayı öğrenirler.

- Kaynaştırma, normal öğrencilerin işbirliği ve yardımlaşma becerilerini artırır (Kırcaali-İftar, 1998:19).

- Özel gereksinimli insanlara karşı koşulsuz kabul, yardımlaşma, hoşgörü anlayışları gelişir.

- Model olma, liderlik, sorumluluk duyguları gelişir.

- Bireysel farklılıklara saygılı olmayı öğrenirler.

- Engelli bireylerle birlikte yaşamayı öğrenirler (MEB, 2010).

2.2.5.3. Kaynaştırmanın Öğretmenlere Faydaları

Kaynaştırma uygulamasında öğretmen ögesi büyük önem taşımaktadır. Kaynaştırma eğitiminin öğretmenler içinde faydaları bulunmaktadır.

- Koşulsuz kabul, sevgi, hoşgörü gibi duygularının gelişimine katkı sağlar.

- Bireyselleştirilmiş eğitim programlarını hazırlama konusunda başarıları artar.

- Öğretim becerileri ile deneyimlerinde olumlu yönde bir artış olur (MEB, 2010).

- Özel gereksinimi olan bireylere ve ailelerine nasıl yaklaşacağını bilir, onlarla iş birliği içinde hareket eder ve velilerin sürece etkin katılımı için gerekli düzenlemeleri gerçekleştirir.

- Sınıf ortamını, eğitim programını ihtiyaca göre düzenler ve değerlendirir.

- Mesleki gelişimi için araştırmalar yapar, eğitim alır, uygulamalar yapar ve sonuçları değerlendirir (MEB, 2013).

2.2.6. Kaynaştırma Eğitiminde Öğretmenin Rolü

Kaynaştırma eğitiminin uygulama aşamasında öğretmenlerin sahip olduğu rol inkâr edilemez. Öğretmenler öğretim programlarının sınıf içerisindeki uygulayıcıları olarak bu süreçte büyük öneme sahiptir.

Kaynaştırma uygulamasının başarı ile uygulanabilmesi için sürecin başında ve sonunda çeşitli etkinliklerin gerçekleştirilmesi gerekmektedir. Kaynaştırma uygulamasına başlamadan önce öğretmene bu konuda gerekli bilgiler verilmelidir. Öğretmenler ile düzenli toplantılar gerçekleştirmek, bu süreçte onlara yalnız olmadıklarını hissettirmek, öğretmenlerin kaynaştırma uygulamasında önemli olduğunu ve onlara ihtiyaç olduğunu belirtmek, engel türlerine ve özelliklerine dair öğretmenlere bilgi vermek, davranış kontrolü ile sınıf kontrolü hakkında bilgilendirme yapmak sürece olumlu katkılar sağlayacaktır. Öğretmenlere herhangi bir sorun ile karşılaştıklarında rehber öğretmenin ya da özel eğitim öğretmeni tarafından destek sağlanacağı gibi bilgiler verilmeli ve öğretmenlerin rahatlamaları sağlanmalıdır. Bu şekilde öğretmenler kaynaştırma uygulama sürecinde gerçekleştirmesi gereken rolleri olması gerektiği gibi taşıyabilirler (Batu, 2000).

Başta okul müdürü olmak üzere tüm okul çalışanlarının öğrencilere kabullenici bir yaklaşımla yaklaşmaları gerekmektedir. Özel gereksinime ihtiyaç duyan öğrenciler ve aileleri ile okul müdürü, müdür yardımcısı, rehber öğretmen ve diğer bütün öğretmenler ile diğer bütün okul çalışanları etkileşim halinde bulunmaktadır. Öğrencinin kendisini okula ait hissetmesinde öğretmenin payı büyüktür (Kargın, 2004).

Öğretmenler, öğrencilerin eğitimlerinden sorumlu olan bireylerdir. Eğitim programlarını ve süreci planlamak, uygulamak, öğrencilerin başarı ile gelişimlerini takip etmek gibi görevleri bulunmaktadır. Sahip oldukları görevleri başarılı bir şekilde yerine getirebilmeleri için özel gereksinimi olan öğrencilere yönelik olarak olumlu tutumlara sahip olmaları gerekmektedir (Chubon, 1982; Combs ve Harper, 1967, Akt; Kargın, 2004: 15).

Kaynaştırma eğitim uygulamasında öğretmenlerin görev ve sorumlulukları;

- Çocuğun eğitsel ve sosyal gelişimini izler ve değerlendirir.
- İhtiyacı olan çocukların; RAM, sağlık kurumları, spor kulüpleri, sosyal, kültürel ve sanatsal etkinliklere yönlendirilebilmesi için okul yönetimi ile görüşür.
- Özel gereksinimli ve/veya engeli olan çocuklar için; okul yönetimi, rehberlik servisi, çocuğun ailesi ve destek personel ile işbirliği yaparak öğrenme ve öğretim süreçlerini planlar.

- Öğrencinin ihtiyacına uyum sağlamak için çeşitli öğretim yöntemleri uygular.

- Okuldaki destek personel ile işbirliği içinde bulunur. Bu süreçte aile ile periyodik toplantılar düzenler. Eğitim süreci içerisinde çocuğun gelişimini düzenli olarak gözlemler ve değerlendirir. Gerekli uyarlamaları yapar.

- Özel eğitim hizmetleriyle ilgili mevzuatı ve sorumluluklarını bilir (MEB, 2013:36).

2.2.7. Kaynaştırma Eğitime Yönelik Tutumlar

Engeli bulunan çocukların toplum ile bütünleşebilmelerinin sağlanması ve bağımsız yaşama becerilerinin kazanılmasında kaynaştırma eğitiminin başarılı bir şekilde uygulanabilmesi büyük önem taşımaktadır. Kaynaştırmanın başarıya ulaşmasında sınıf öğretmenlerinin kaynaştırmaya yönelik tutumları etkilidir (Orey, Zerey ve Töret, 2004).

Okul ortamında olumlu duygulara sahip olunması kaynaştırmanın başarısını arttıracaktır. Olumlu tutumlara sahip olması gereken sadece öğretmenler değildir. Diğer öğrencilerin, ailelerin ve okul personelinin sahip olduğu tutumlarda kaynaştırma eğitiminin başarıya ulaşmasında büyük öneme sahiptir. Öğretmenlerin tutumlarını; yaşı, tecrübesi, sınıfın düzeyi, özel gereksinimli olan öğrencinin sahip olduğu yetersizlik türü, yetersizlik derecesi, öğrenci ailesinin işbirlikçi tutumu ve öğretmenin okul yönetiminden ve öğrenci ailesinden almış olduğu destek gibi faktörler etkilemektedir (MEB, 2013b).

Kaynaştırma sınıfında yer alan öğrencilerin özel gereksinimli öğrenci hakkında bilgilendirilmesi gerekmektedir. Kaynaştırma öğrencisinin akranlarından farklı yönlerinin gelişim seviyelerine uygun olarak diğer öğrencilere anlatılması sürece olumlu yönde katkı sağlayacaktır. Bir diğer önemli husus veli ile öğretmen işbirliğidir. Diğer öğrenci velilerinin kaynaştırma öğrencisinin sınıfa kabulü ve akran desteğinin sağlanması konusunda çocuklarına model olmaları gerekmektedir (Kargın, 2004).

2.3. Bireyselleştirilmiş Eğitim Programı (BEP)

Bireyselleştirilmiş eğitim programı : “Özel eğitim gerektiren her bir çocuk için yazılı olarak hazırlanan; bireyin, ailenin, öğretmenin ihtiyaçları doğrultusunda destek eğitim hizmetlerini içeren özel eğitim programıdır.”(MEB, 2014). Eğitimin kalitesi, eğitim programlarının içeriğiyle doğrudan ilişki içerisindedir (Bal ve Artut, 2013). Bu sebeple bireyselleştirilmiş eğitim programlarının büyük bir titizlikle hazırlanması önem taşımaktadır.

Özel gereksinimi olan bazı yetersizliklere sahip olan öğrencilerin eğitim ve öğretim sürecinden daha etkili bir biçimde faydalanarak verim alabilmesi için ihtiyaçlarına ve performanslarına göre bireysel olarak program hazırlanması gerekmektedir. Öğretim sürecinin bireysel ihtiyaçlara göre düzenlenmesinde bireysel eğitim programı (BEP), öğretmenin yol göstericisidir (MEB, 2013b). Bireyselleştirilmiş eğitim programları; bireyselleştirme, eğitim programı ve planlama olmak üzere üç kavramdan oluşmaktadır (Pektaş, 2008).

Özel Eğitim Hizmetleri Yönetmeliği'nde bireyselleştirilmiş eğitim programının hangi durumda hazırlanması gerektiğine yönelik yer alan tanım şu şekildedir:

Madde 23 “Kaynaştırma yoluyla eğitimlerine devam eden öğrenciler, yetersizliği olmayan akranlarıyla aynı sınıfta eğitim görmeleri hâlinde kayıtlı buldukları okulda uygulanan eğitim programını; özel eğitim sınıflarında ise sınıfın türüne göre bu yönetmeliğin 26’ ncı ve 27’ nci maddelerinde belirtilen eğitim programını takip ederler. Öğrencilerin takip ettikleri programlar temel alınarak eğitim performansı ve ihtiyaçları doğrultusunda BEP hazırlanır.”

Kaynaştırma öğrencilerinin eğitimlerini sürdürecekleri okul ve kurumlarda ihtiyaçları ve performansları doğrultusunda BEP hazırlamak amacıyla bireyselleştirilmiş eğitim programı geliştirme birimi kurulmaktadır (Yorulmaz, 2015). Okul müdürü veya görevlendireceği müdür yardımcısı bireyselleştirilmiş eğitim programı geliştirme biriminin başkanı olarak görev yapmaktadır (MEB, 2006).

İlkokul ve ortaokul kademelerinde kaynaştırma eğitimini içeren araştırmalara bakıldığında öğretmenlerin olumlu görüşlerinin yanında genelde olumsuz görüşlere sahip olduğu görülmektedir. Öğretmenlerin BEP geliştirme

sürecinde sorunlar yaşadıkları belirttikleri görüşler arasında yer almaktadır. Bireyselleştirilmiş eğitim programı (BEP) ile ilgili yapılan araştırmalarda ise öğretmenlerin bilgi eksikliklerinin bulunduğu, bu eksikliklerin giderilmesi amacıyla hizmet içi eğitime gereksinim hissettikleri, sınıfların fiziksel ortamında bazı değişikliklerin gerçekleştirilmesine ihtiyaç duyulduğu, destek eğitim odalarının gerekli olduğu, rehber öğretmenden yardım alındığı ancak okullardaki rehber öğretmen eksiklerinin bulunduğu bilgilerine ulaşılmıştır (Yılmaz ve Batu, 2016).

2.5. İlgili Araştırmalar

Bu bölümde yurt içinde ve yurt dışında yapılan araştırmalara yer verilmiştir.

2.5.1. Yurt İçinde Yapılan Araştırmalar

Deniz (2018) yaptığı çalışmada, kaynaştırma eğitime yönelik öğretmen görüşlerinin araştırıldığı çalışmaları, bulgulara dayalı olarak meta-sentez yöntemi ile incelemeyi amaçlamıştır. Araştırmanın verileri 2007- 2017 yılları arasında 25 farklı branş öğretmeni ile ve 20 farklı üniversitede gerçekleştirilmiş olan 33 lisansüstü tez incelenerek elde edilmiştir. Araştırmaya dahil edilen tezlerde çalışma grupları içerisinde bulunan öğretmen sayısı 2506' dır. Nitel ve nicel bulgular, kodlama yapılarak 8 ana tema ve alt temalara ayrılmıştır. Yapılan kodlamada güvenilirliği sağlamak amacıyla analiz gerçekleştirilmiştir. Gerçekleştirilen analiz doğrultusunda tekrar kodlama güvenilirlik sonucu %87 olarak tespit edilmiştir. Araştırma sonucunda elde edilen bulgularda öğretmenlerin büyük çoğunluğunun kaynaştırma eğitime dair bilgilerinin yetersiz oluşu, öğretmenlerin öğretim ortamlarında herhangi bir değişiklik yapmadıkları, büyük çoğunluğunun öğretim içeriğinde düzenleme yapmadıkları ve bireyselleştirilmiş eğitim programı (BEP) uygulamadıkları sonucuna ulaşılmıştır. Öğretmenlerin kaynaştırma öğrencisine özel ölçme değerlendirme teknikleri uygulamada zorlandıkları görülmüştür. Elde edilen sonuçlara göre öğretmenlerin karşılaştıkları en temel problemler: fiziki koşulların yetersizliği, özel eğitim/destek eğitim odasının eksikliği, uzman sayısının yetersizliği, zaman problemi ve kalabalık sınıf mevcutlarıdır. Öğretmenlerin aile, rehber öğretmenler/psikolojik danışmanlar, okul yönetimleri, rehberlik ve araştırma merkezleri, özel eğitim ve rehabilitasyon merkezleri ve genel eğitim öğretmenleri ile işbirliği yapmakta olduğu

görülmüştür. Kaynaştırma eğitiminin normal eğitimden ayrı okul ve sınıflarda yapılması, destek eğitim odalarının yaygınlaştırılması, öğretmen eğitimlerinin yeniden düzenlenmesi, sınıf mevcutlarının azaltılması, fiziki ortam şartlarının değiştirilmesi, uzmanlar tarafından kaynaştırma eğitime yönelik eğitimlerin verilmesi ve ek zaman düzenlemelerinin yapılması diğer sonuçlardır.

Duran Düşünür (2018) yaptığı çalışmada, sınıf öğretmenlerinin kaynaştırma uygulamasında yönelik görüşlerini tespit etmeyi amaçlamıştır. Araştırma 2014-2015 eğitim- öğretim yılında İzmir ilinde gerçekleştirilmiştir. Görüşmeler 45 ilkokulda görev yapmakta olan 357 sınıf öğretmeni ile gerçekleştirilmiştir. Araştırma verileri “Sınıf Öğretmenlerinin Kaynaştırma Eğitime İlişkin Eğilimleri Ölçeği” (SÖKEL)” ile elde edilmiştir. Verilerin analizinde SPSS 22.0 paket programı kullanılmıştır. Araştırma sonucunda, öğretmenlerin kaynaştırma eğitimine dair olumlu görüşlere sahip oldukları, erkek öğretmenlerin kadın öğretmenlere göre daha pozitif görüşler ifade ettikleri görülmüştür. Kaynaştırma öğrencilerinin eğitim sırasında sosyal gelişimlerinin hızlı, akademik gelişimlerinin ise yavaş olduğu ulaşılan sonuçlardandır. Normal gelişim gösteren öğrencilerin yardımlaşma, paylaşma gibi önemli tutumlar kazandığı, özel gereksinimli öğrencilerin ailelerinin çocuklarının durumlarını kabullenmekte sıkıntılar yaşadıkları, kaynaştırma öğrencilerinin beceri gerektiren derslerde akademik derslere oranla daha fazla başarı gösterdiği ve öğretmenlerin eğitimi planlama ve düzenlemesini öğrenci seviyesini ve gelişimi esas alarak yaptıkları elde edilen diğer sonuçlardır.

Şahin (2017) yaptığı çalışmada, sınıfında özel gereksinimi olan öğrenci bulunan sınıf öğretmenlerinin ve velilerin kaynaştırma uygulamalarına yönelik düşüncelerini ortaya koymayı amaçlamıştır. Yapılan araştırma nitel bir çalışmadır. Araştırma kapsamında öğretmenlerle ve velilerle kaynaştırmayı konu alan yarı yapılandırılmış görüşmeler yapılmıştır. Araştırmaya katılan 10 öğretmen ve 10 veli ile yapılan görüşmelerden elde edilen veriler betimsel analiz yöntemi ile analiz edilmiştir. Araştırmada kaynaştırma konusunda sahip olunan bilgilerin yetersiz olduğu, sınıf öğretmenlerinin sürecin daha etkili hale getirilmesi gerektiğini söyledikleri, özel bireyler için imkânların yeteri kadar kullanılmadığı, rehberlik ve maddi hizmetlere gerektiği kadar önem verilmediği, sınıf

öğretmenlerinin bazı velilerin maddi destek edinmek adına ciddi rapor alma girişiminde bulunmasından dolayı endişe duydukları sonuçlarına ulaşmıştır.

Pamuk (2016) yaptığı çalışmada kaynaştırma eğitime yönelik olarak sınıf öğretmenlerinin görüşlerini araştırmayı amaçlamıştır. Araştırma İzmir'in Buca İlçesinde 13 resmi ilkokulda görev yapmakta olan 308 sınıf öğretmenin katılımıyla gerçekleştirilmiştir. Araştırmacı katılımcıları seçkisiz örnekleme yoluyla belirlenerek katılımcıların görüşleri Yılmaz (2014) tarafından geliştirilen "Kaynaştırma Eğitime İlişkin Öğretmen Görüşleri Anketi" ile tespit edilmiştir. Ankette öğretmenlerin kaynaştırma uygulamasına yönelik genel görüşlerini belirlemek amacıyla bir tane de açık uçlu soru yer almaktadır. Toplanan veriler SPSS 15.0 paket programı ile analiz edilmiştir. Verilerin çözümlenmesinde ise t testi ve varyans analizi kullanılmıştır. Araştırmada öğretmenler kıdem ve cinsiyetlerinin öğretmenlerin görüşleri üzerinde etkisinin olmadığı görülmüştür. Kaynaştırma eğitimi üzerine eğitim alan öğretmenlerin görüşlerinin daha olumlu olduğu ve yaşlarına göre görüşlerinin farklılaştığı araştırmanın sonuçları arasındadır. Öğretmenler, kaynaştırma öğrencilerine raporların yeterince gözlem yapılmadan verildiği, aile desteğinin yetersiz olduğu ve uygulamada yaşanan sıkıntılar sebebiyle istenilen amaca ulaşamadığını belirtmiştir.

Yılmaz ve Batu (2016) yaptıkları çalışmada, Eskişehir ilinde bir ilkokulda görev yapan öğretmenlerin bireyselleştirilmiş eğitim programı (BEP), yasal düzenlemeler ve kaynaştırma uygulamalarına ait görüşlerini tespit etmeyi amaçlamıştır. Çalışma yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılarak branşları sınıf öğretmenliği, okul öncesi öğretmenliği, İngilizce öğretmenliği, rehberlik öğretmenliği ve özel eğitim öğretmenliği olan 17 öğretmen ile gerçekleştirilmiştir. Elde edilen veriler betimsel analiz tekniği ile analiz edilmiştir. Araştırma sonucunda sınıf mevcutlarının kaynaştırma öğrencilerine uygun olmaması, eğitsel değerlendirme, tanılama ve yerleştirme süreçlerinde sorunların olması, kaynaştırma uygulama sürecinden sorumlu olan kişilerin yeterince bilgilendirmemesi, velilerin çocuklarının özel durumlarını kabul etmemeleri ve sınıf içerisinde normal gelişim gösteren öğrencilerin kaynaştırma öğrencilerine yönelik olumsuz tutumlarının olduğu bilgisine ulaşılmıştır.

Demirezen ve Akhan (2016) yaptıkları araştırmada, sosyal bilgiler öğretmenlerinin kaynaştırma uygulamasına yönelik görüşlerinin belirlenmesi amaçlanmıştır. 2014-2015 eğitim öğretim yılında Antalya il merkezinde görev yapan 21 sosyal bilgiler öğretmeni ile gerçekleştirilen çalışmada nitel araştırma yöntemlerinden durum çalışması modeli kullanılmıştır. Veriler görüşme tekniği ile toplanarak betimsel analiz ile çözümlenmiştir. Araştırmada sosyal bilgiler öğretmenleri kaynaştırmaya yönelik olumlu görüşlere sahip olmalarına rağmen sergilemiş oldukları performansı yeterli bulmadıkları görülmüştür. Sosyal bilgiler derslerinin kaynaştırma uygulamalarında çok verimli geçmediği söylenebilir. Araştırmaya katılan öğretmenlerin birçoğunun özel eğitime dair eğitim almadığı sonucu istenilen performansın sergilenememesini açıklamaktadır. Araştırmada ulaşılan diğer sonuçlar ise şu şekildedir: kaynaştırma uygulamalarının sınıf düzenini bozabilmesi, öğrenciler arasında yaşanan uyumsuzluklar, kaynaştırma öğrencilerinde öğrenme ve davranışlarda meydana gelen bozukluklar, fiziki olanakların yetersiz olması, okul ile aile arasında istenilen seviyede iş birliğinin oluşturulamamasıdır.

Yorulmaz (2015) yaptığı çalışmada, ilkököl ve ortaokulda kaynaştırma eğitimi veren öğretmenlerin karşılaştığı sorunları tespit etmek ve bu problemlere çözüm üretmeyi amaçlamıştır. Araştırmanın evrenini kaynaştırma öğrencisine sahip ilkököl ve ortaokullar oluşturmaktadır. 2014-2015 öğretim yılında Batman il merkezi ve bazı ilçelerinde görev yapan 217 öğretmene 34 soruluk bir anket uygulanmıştır bu anketlerin 206 tanesi geçerli sayılmıştır. Yapılan araştırmanın sonucunda öğretmenler kaynaştırma eğitimi için sınıflarda malzemelerin eksik ve yetersiz olduğunu, kaynaştırma eğitimine dair bilgilerinin yetersiz olduğu, bireyselleştirilmiş eğitim programı (BEP) hazırlama konusunda yeterli bilgiye sahip olmadıklarını, rehber öğretmenin bu konuda bilgilendirmesinin yeterli olmadığı görüşlerini belirtmişlerdir. Bu araştırmanın hizmet içi eğitim ve alan bilgisi konusunda yetersiz olan okul idarecilerine ışık tutacağı söylenmiştir.

Denizli (2015) yaptığı araştırmada, fen bilimleri dersi öğretmenleri ile fen bilimleri dersini alan özel gereksinimi olan öğrencilerin kaynaştırma hakkındaki görüş ve önerilerini tespit etmeyi amaçlamıştır. Araştırma 2012-2013 eğitim-öğretim yılında Giresun il ve ilçelerinde görev yapmakta olan 28 Fen Bilimleri öğretmeni ve bu okullarda öğrenim görmekte olan 7 özel gereksinimi olan öğrenci

ile gerçekleştirilmiştir. Veri toplama aracı olarak öğretmen ve öğrenci anket formları kullanılmıştır. Elde edilen veriler içerik analizi kullanılarak analiz edilmiştir. Araştırma sonuçlarına göre öğretmenlerin kaynaştırma öğrencileri için bireysel farklılıklar esas alınarak plan hazırladıkları ancak kaynaştırma öğrencilerinin ayrı sınıflarda eğitim almaları gerektiğini düşündüklerini belirtmişlerdir. Öğretmenler sınıfın kalabalık olması, programın yetişmemesi, zamanın kısıtlı olması, öğrencinin okuma yazma bilmemesi gibi nedenlerle kaynaştırma öğrencilerine yönelik sınıf içinde kullanılan yöntem ve değişiklik yapılamadığı görüşünü belirtmiştir. Öğrenciler ise sınıfın fiziki ortamının uygun olmadığını, dersin işlenişinde somutlaştırma, tekrar ve sınıf içerisinde dersin işlenmesi gibi önerilerde bulunmuştur.

Güzel (2014) yaptığı araştırmada, sınıfında kaynaştırma öğrencisi bulunan sınıf öğretmenlerinin yaşadıkları sorunları tespit ederek problemlerin en aza indirgenmesinin sağlanarak kaynaştırma öğrencilerinin başarısını arttırmayı amaçlamıştır. 206 sınıf öğretmeni ile gerçekleştirilen çalışmada veri toplama aracı olarak birinci bölümde öğretmenlerin demografik bilgilerinin sorulduğu, ikinci bölümde ise kaynaştırma öğrencilerinin eğitim durumları, sınıfların fiziki koşulları, BEP planları gibi konular hakkında soruların yer aldığı bir anket kullanılmıştır. Araştırma sonucunda elde edilen bulgulara bakıldığında araştırmaya katılan öğretmenlerin genelde olumsuz görüşler belirttikleri görülmüştür. Sınıf mevcutlarının fazla olması, okulun fiziki özelliklerinin yetersizliği, BEP planları hakkında yeterli bilgilere sahip olunmaması ve BEP planlarının hazırlanmaması, hizmet içi eğitimin eksikliği, rehberlik çalışmalarının yetersiz olması, okul idarecilerinin kolaylık sağlayamaması, ailelerin çocukları hakkında yeterli bilgilere sahip olmaması kaynaştırma öğrencisi bulunan sınıf öğretmenlerinin yaşadıkları sorunlar olarak karşımıza çıkmaktadır.

Fazlıoğlu ve Doğan (2013) yaptıkları çalışmada, sınıf ve branş öğretmenlerinin kaynaştırma uygulamalarına yönelik tutumlarını tespit etmeyi amaçlamıştır. Araştırmanın evrenini Edirne ilinde merkez ilkokul ve ortaokullarda görev yapan sınıf ve branş öğretmenleri oluştururken araştırmanın örneklemini Edirne merkezinde 14 ilkokul ve ortaokulda görev yapmakta olan 100 sınıf ve branş öğretmeni oluşturmuştur. Örnekleme, basit rastgele örnekleme yöntemi kullanılarak belirlenmiştir. Çalışmanın verileri araştırmacılar tarafından

hazırlanmış olan kişisel bilgi formu ile Özbaba (2000) tarafından geliştirilen öğretmenlerin kaynaştırmaya ilişkin tutumlarını belirleyen tutum ölçeği kullanılmıştır. Elde edilen veriler SPSS 17 programı kullanılarak analiz edilmiştir. Bağımsız gruplar t testi, Kruskal Wallis-H testi uygulanmıştır. Araştırmanın sonuçlarına göre kaynaştırma uygulamasına yönelik tutumların yaş ve branş değişkenlerine göre farklılık gösterdiği söylenebilir. Öğretmenlerin yaşlarının artması kaynaştırma eğitimine daha olumlu bakış açısı geliştirmesini sağladığı görülmüştür. Çalışmada sınıf öğretmenlerinin branş öğretmenlerine göre daha olumlu tutumlar geliştirmiş oldukları tespit edilmiştir.

Babaoğlu ve Yılmaz (2010) yaptıkları çalışmada, sınıf öğretmenlerinin kaynaştırmaya yönelik bilgi ve donanımlarını araştırmıştır. Burdur ilinde görev yapan 40 sınıf öğretmeni ile gerçekleştirilen araştırma tarama modelindedir. Araştırmanın verileri yarı yapılandırılmış görüşme yöntemi ile toplanmıştır. Görüşme formunda yarı yapılandırılmış ve açık uçlu 7 soruya yer verilmiştir. Toplanan veriler içerik analizi ile çözümlenmiştir. Araştırmanın sonucunda sınıf öğretmenlerinin kendilerini kaynaştırma eğitiminde yeterli görmedikleri sonucuna ulaşılmıştır. Bununla birlikte araştırmaya katılan sınıf öğretmenlerinin çoğunun kaynaştırmaya yönelik herhangi bir eğitim almadığı belirlenmiştir.

Güven (2009) yaptığı çalışmada, kaynaştırma uygulamasına katılan zihinsel yetersizliği olan öğrencilerin başarılarının değerlendirilerek not verme sistemine yönelik öğretmen görüşlerinin tespit edilmesini amaçlamıştır. Çalışma 2008-2009 eğitim öğretim yılında Eskişehir ilinde görev yapan 4. ve 5. sınıfa devam eden zihinsel yetersizliği bulunan öğrencilerin eğitiminden sorumlu olan 25 sınıf öğretmeni ile yürütülmüştür. Yarı yapılandırılmış görüşme yöntemi ile toplanan veriler betimsel analiz kullanılarak çözümlenmiştir. Araştırma sonucunda elde edilen verilere göre değerlendirme sürecinin başarının belirlenmesi ve öğretim ile ilgili yeni kararların alınmasında önemli bir yeri olduğu görülmüştür. Araştırmaya katılan öğretmenleri genel eğitim sınıflarında kaynaştırma eğitimi alan öğrencinin gerçek başarısını tespit etmekte zorlandıklarını ifade etmiştir. Kaynaştırmaya yönelik sorunlarını kendi çabaları ile aşmaya çalıştıkları yeterli desteğin sağlanmadığı bununla birlikte özel eğitim yönetmeliğinde yer alan başarı değerlendirme açıklamalarının nasıl uygulamaya geçeceği konusunda yetersiz kaldıkları diğer sonuçlar arasındadır.

Ertunç (2008) yaptığı araştırmada, kaynaştırma eğitiminin uygulandığı ortaokullarda görev yapmakta olan beden eğitimi öğretmenlerinin bilgi düzeyleri ile öğrencilere bakış açılarını tespit etmeyi amaçlamıştır. Betimsel bir alan araştırması olan çalışma Adana’ da gerçekleştirilmiştir. 52 beden eğitimi öğretmenine, tutumlarını, bilgilerini ölçen bir anket uygulanmıştır. Elde edilen veriler SPSS 13 programı ile analiz edilerek incelenmiştir. Araştırma sonucunda çalışmaya katılan öğretmenlerin kaynaştırma öğrencilerine karşı olumlu bakış açılarına sahip oldukları ancak kaynaştırma uygulamalarına ait bilgilerinin yetersiz olduğu görülmüştür.

2.5.2. Yurt Dışında Yapılan Araştırmalar

Chiner-Sanz ve Cardona-Moltó (2013) İspanya’ da yaptıkları çalışmada, öğretmenlerin kaynaştırma eğitime yönelik görüşlerini çeşitli değişkenler açısından incelemiştir. 336 öğretmenin katılımıyla gerçekleştirilen araştırmada 12 soruluk anket formu kullanılmıştır. Araştırma sonucunda, anaokulu öğretmenlerinin kaynaştırma uygulamalarına daha olumlu baktığı görülmüştür. Materyal eksikliği, uzman desteğinin istenilen düzeyde olmaması ve zaman sıkıntısı yaşanan sorunlar arasındadır. Hizmet içi eğitimlerin gerekli olduğu ve lisans eğitiminde gerekli düzenlemelerin yapılması ulaşılan diğer sonuçlardır.

McKay’in (2012) yaptığı araştırmada, ilköğretim okullarında görev yapan 661 öğretmenin kaynaştırma eğitime yönelik tutumlarını tespit etmeyi amaçlamıştır. Bu doğrultuda öğretmenlere tutum anketi uygulanmıştır. Araştırma sonucunda öğretmenlerin sahip oldukları tutumların üzerinde öğrencilerin sahip oldukları yetersizliklerin derecesi ve türünün, okulun konumu ve koşullarının, okul idaresinin etkili olduğu görülmüştür. Öğretmenlerin kaynaştırma öğrencilerine yönelik olumlu tutumlara sahip oldukları ancak bu öğrencilerin normal gelişim gösteren öğrenciler tarafından dışlanabildikleri araştırmada elde edilen sonuçlardandır.

Hastings ve Oakford (2010) yaptıkları çalışmada, İngiltere’de öğretmen adaylarının kaynaştırma eğitime ve özel gereksinime sahip öğrencilere yönelik görüşlerini belirlemeyi amaçlamıştır. Araştırmayı gerçekleştirmek amacıyla 60 öğretmen adayı 4-11 yaş arası öğrencilerle, 33 öğretmen adayı 11-19 yaş arası öğrencilerle çalışmak üzere toplam 93 öğretmen adayı kaynaştırma eğitimi ile

ilgili eğitim almıştır. Anket formu ve değerlendirme ölçeği araştırmada veri toplama aracı olarak kullanılmıştır. Elde edilen bulgular incelendiğinde, özel gereksinimli öğrencilerin duygusal ve davranışsal olarak sahip oldukları problemlerin hem öğretmen adaylarını hem de sınıf ortamını olumsuz etkilediği görülmüştür. Öğretmen adaylarının aldıkları eğitim ile sahip oldukları deneyimlerin kaynaştırma eğitimine pozitif tutumlar geliştirmesinde etkili olduğu görülmüştür. Fiziksel ortamın öğretmen adaylarını çok fazla etkilemediği ve okul yönetiminin olumlu desteğinin kaynaştırma başarısını olumlu yönde etkilediği araştırma sonucunda elde edilen diğer sonuçlardır.

Avramidis ve Kalyva (2010) yaptıkları araştırmada sınıf öğretmenlerinin mesleki eğitimlerinin ve sahip oldukları deneyimlerin kaynaştırma eğitim uygulamasına yönelik tutumlarına etkisini araştırmıştır. Araştırma Yunanistan'da kaynaştırma eğitiminin uygulandığı okullarda çalışan 155 sınıf öğretmeni ile gerçekleştirilmiştir. Araştırma sonucunda öğretmenlerin kaynaştırma eğitimine yönelik genel olarak olumlu tutumlara sahip olsalar bile tecrübeli öğretmenlerin daha önce kaynaştırma uygulamasında deneyimi olmayan öğretmenlere oranla daha pozitif tutum içinde olduğu görülmüştür. Alınan eğitimlerin öğretmenlerin tutumlarına olumlu katkılarda bulunduğu araştırmacılar tarafından belirtilmiştir.

Diamond ve Tu (2009) yaptıkları araştırmada, okulöncesi dönemdeki çocukların kaynaştırma eğitimi gören arkadaşlarına yönelik tercihlerini görmeyi amaçlamıştır. Araştırmada yaşları 42 ile 70 ay arasında olan 38 kız ve 30 erkek öğrenci ile gerçekleştirilmiştir. Çalışmanın gerçekleştirildiği okuldaki öğrenci sayısı 18-20 arasında değişikliğe sahip olmakla birlikte sınıflarda kaynaştırma uygulamasının gerektirdiği BEP uygulanan 3-4 çocuk yer almaktadır. Gerçekleştirilmek istenen amaç çocukların oyun arkadaşı seçimlerinde yapmış oldukları tercihleri belirlemektir. Araştırmada normal gelişim gösteren öğrenciler oyun arkadaşı tercihlerinde kaynaştırma öğrencilerine yönelik görüşleri ile oyunun gerektirdiği durumlardan etkilendikleri sonucuna ulaşılmıştır.

Lindsay (2007) yaptığı araştırmada, bütünleşme eğitiminin faydalı olup olmadığını belirlemeyi amaçlamıştır. Çalışma bütünleşme eğitiminin etkili olduğu üzerine odaklanmıştır. Araştırma sonucunda bütünleşme eğitiminin pozitif etkileri olduğunu kesin olarak kanıtlayamamıştır. Mevcut değişkenler ve kanıtların

eksikliği nedeniyle net bir sonuca ulaşamamış ve sonuç kısmının ucu açık bırakılmıştır.

Avramidis ve Norwich (2002) yaptıkları araştırmada, öğrencilerin özel eğitime yönelik ihtiyaçlarını ve öğretmenlerin kaynaştırma eğitimi alan öğrencilere karşı tutumlarını tespit etmeyi amaçlamıştır. Yapılan çalışmada, öğretmenlerin kaynaştırmaya yönelik tutumlarını hangi faktörlerin etkilediği üzerinde durulmuştur. Araştırma sonucunda öğretmenlerin kaynaştırma eğitimine yönelik olumlu tutum içerisinde olduğu tespit edilmiştir. Öğretmenlerin olumlu tutuma sahip olmalarına rağmen olumsuz çevresel faktörlerden etkilendikleri görülmüştür. Araştırmada fiziki ortam, insan desteği gibi kaynaştırma eğitiminde öneme sahip pek çok faktör öğretmenlerin kaynaştırma eğitime yönelik tutumlarına etki ettiği görülmüştür.

Okagaki, Diamond, Kontos ve Hestenes (2002) yaptıkları araştırmada, özel gereksinimli çocukların aileleri ile görüşmeler yapmıştır. Araştırmada 36 özel gereksinimli öğrencinin ailesi katılarak kaynaştırma eğitime yönelik tutumları ve beklentileri tespit edilmek istenmiştir. Araştırma sonucunda ailelerin normal gelişim gösteren akranları ile oyun oynamasının çocuklarının sosyalleşmesi konusunda olumlu etkiye sahip olduğu anlaşılmıştır.

Thompson, Thurlow ve Whetstone (2001) tarama modeli kullanarak gerçekleştirdikleri çalışmalarında Amerika'da kaynaştırma öğrencilerinin eyaletlerde değerlendirme sürecini ele almıştır. Araştırmada anket yoluyla öğretmenlerin sürece yönelik görüşleri belirlenmeye çalışılmıştır. Araştırmanın sonuçları incelendiğinde öğretmenlerin %38'i alternatif değerlendirme standartlarını temel alarak kullandıkları, %30'unun alternatif değerlendirme standartları ile değerlendirmelerini uygulamalı olarak birbiri ile ilişkilendirdikleri görülmektedir. Öğretmenlerin %8'i ise tamamıyla alternatif değerlendirme yöntemlerini kullanmakta olup en fazla portfolyo değerlendirmeden yararlanmaktadır. Portfolyo değerlendirmeden sonra ise en fazla kullandıkları yöntemler kontrol listeleri ve BEP (bireyselleştirilmiş eğitim programı) olarak tespit edilmiştir. Araştırmada öğrencilerin becerilerini ortaya koyabilecekleri ölçme ve değerlendirme yöntemlerini kullanan öğretmenler ise öğretmenlerin %80'ini oluşturmaktadır.

Praisner (2000) yaptığı araştırmada, kaynaştırma uygulama süreçlerine okul müdürlerinin etkilerini araştırmıştır. Okul müdürlerinin deneyim ve uygulamalarla ilişkili olarak sürece etkilerini belirlemek amacıyla 408 okul müdürünün oluşturduğu örnekleme oluşturmuştur. Araştırma sonucunda elde edilen bulgulara göre olumlu tutum gösteren okul müdürlerinin olumsuz tutum sergileyen okul müdürlere göre kaynaştırma uygulama sürecine olumlu etki yaptığı grlmştir.

Peltier (1997) yaptığı araştırmada, kaynaştırma uygulamasının uygulandığı eğitim ortamlarının tüm öğrencilerin eğitimine olumlu katkı sağladığı sonucuna ulaşmıştır. Araştırma sonuçlarına göre kaynaştırma uygulamasının öğrencilerin sosyal gelişimine katkı sağladığı ve normal gelişime sahip öğrencilerin akademik olarak olumsuz olarak etkilenmediği görülmektedir.

Barton (1992) yaptığı araştırmada, öğretmenlerin kaynaştırma uygulama süreçlerine yönelik olarak sahip olduğu görüşleri tespit etmeyi amaçlamıştır. Araştırmada ğretmenlerin kaynaştırma uygulamasına yönelik bilgilerinin yetersiz olduğu, hizmet içi eğitime ve kendilerine yardımcı olabilecek desteğe gereksinim duydukları tespit edilmiştir.

Kaynaştırma uygulamasına yönelik olarak gerçekleştirilen araştırmalar incelendiğinde olumsuz durumların olumlu durumlara oranla çok daha fazla olduğunu söylemek mümkündür. Kaynaştırma sürecinde özellikle öğretmenlerin pek çok sorunla karşılaştığı grlmştir. Karşılaşılan güçlüklerin giderilmesine yönelik yapılacak olan çalışmaların ise çoğunlukla olumlu getirileri olacağı düşünülmektedir. Yapılan çalışmalarda hizmet içi eğitimlerin ve uzman desteğinin gerekliliği vurgulanarak bilgi eksikliğinin süreci olumsuz etkilediği anlaşılmıştır.

3. YÖNTEM

Bu bölümde araştırma deseni, katılımcılar, verilerin toplanması ve analiz edilme süreci ile ilgili bilgilere yer verilmiştir.

3.1. Araştırma Deseni

Kaynaştırma sürecini öğretmen görüşlerine göre değerlendirmeyi amaçlayan bu çalışma nitel bir araştırma olarak şekillendirilmiştir. Nitel araştırmalar psikolojik ölçümler ve sosyal olaylarla ilgili nicel araştırma yöntemlerine göre daha derinlemesine bilgi sağlarlar. Nitel araştırmalar, geleneksel araştırma yöntemleriyle ifade edilmesi zor olan sorulara yanıt bulmak için gerekli görülmektedir (Büyüköztürk, Kılıç Çakmak, Akgün, Karadeniz ve Demirel, 2014). Araştırmanın deseni, bireylerin iç dünyalarını, kendilerine özgü algılayışlarını, görüş ve düşüncelerini ortaya koymayı amaçlayan olgubilim (fenomenoloji) dir. Olgubilim deseninde katılımcıların oluşturduğu anlamları tanımlamak, genel uygulamaları tespit etmek amaçlanır. Fenomenolojide, yaşanan deneyimlerin neler olduğu ve bu deneyimlerin hangi koşullarda ortaya çıktığı sorularına cevap aranmaktadır (Annells, 2006; Cresswell, 2013, Akt; Ersoy, 2014).

3.2. Katılımcılar

Araştırmanın katılımcıları, amaçlı örnekleme yöntemine uygun olarak maksimum çeşitliliğe göre belirlenmiştir. Amaçlı örneklemede derinlemesine araştırma yapabilmek adına araştırmanın amacı doğrultusunda bilgi yönünden zengin durumların kullanılması temel alınır (Büyüköztürk, 2012). Amaçlı örnekleme yönteminde, kolay ulaşılabilirlik, güvenilir olma ve çok sayıda bilgiye ulaşmak gibi özellikler önem taşır. Bu yöntem, katılımcıların bir amaç doğrultusunda belirlenmesini esas alan yöntemdir. Maksimum çeşitlilik yönteminde amaç, çeşitlilik gösteren durumlar arasındaki gelişmeleri incelemek, ortak olguları bulabilmek ve probleme farklı boyutlardan bakabilmektir (Anılan, 2014). Araştırma için kolay ulaşılabilirlik ve amaca en iyi hizmet etme nitelikleri göz önünde bulundurularak sosyo ekonomik düzeyleri birbirinden farklı okullarda görev yapan farklı branşlara sahip 12 öğretmen ile görüşmeler gerçekleştirilmiştir. Araştırmaya katılan katılımcılara gizlilik ilkesi gereğince takma isim (rumuz)

verilmiş böylelikle bireylerin herhangi bir mağduriyete uğramaları engellenmiştir. Katılımcıların doğrudan görüşlerine yer verirken görüşme sırasına göre “Ö1”, “Ö2”, “Ö3”, “Ö4”, “Ö5”, “Ö6”, “Ö7”, “Ö8”, “Ö9”, “Ö10”, “Ö11” ve “Ö12” olarak kodlar kullanılmıştır.

Tablo 3.1: Katılımcıların Cinsiyete Göre Dağılımı

Sosyo-Demografik Özellikler	Değişken	f	%
Cinsiyet	Kadın	2	16,6
	Erkek	10	83,3
	Toplam	12	100

Tablo 3.1 incelendiğinde araştırmaya katılan öğretmenlerin 2’sinin (16,6) kadın, 10’unun (83,3) erkek olduğu görülmektedir.

Tablo 3.2: Katılımcıların Mesleki Deneyimine Göre Dağılımı

Sosyo-Demografik Özellikler	Değişken	f	%
Mesleki Deneyim (Kıdem)	1-5 yıl	4	33,3
	6-10 yıl	3	25
	11-15 yıl	-	-
	15 yıl ve üzeri	5	41,7
	Toplam	12	100

Tablo 3.2 incelendiğinde araştırmaya katılan öğretmenlerden 1-5 yıl arası kıdeme sahip 4, 6-10 yıl arası kıdeme sahip 3, 15 yıl ve üzeri kıdeme sahip 5 öğretmen olduğu görülmektedir. 11- 15 yıl arası kıdeme sahip öğretmen ise bulunmamaktadır.

Tablo 3.3: Katılımcıların Görev Aldıkları Okul Kademesine Göre Dağılımı

Sosyo-Demografik Özellikler	Değişken	f	%
Okul Kademesi	İlkokul	2	16,6
	Ortaokul	10	83,3
	Toplam	12	100

Tablo 3.3. incelendiğinde araştırmaya katılan öğretmenlerin 2'sinin (16,6) ilkokul, 10'unun (83,3) ortaokul düzeyinde görev yaptığı görülmektedir.

Tablo 3.4: Katılımcıların Görev Yaptıkları Branşlara Göre Dağılımı

Sosyo-Demografik Özellikler	Değişken	f	%
Branş	Sosyal Bilgiler	1	8,3
	Türkçe	3	25
	İlköğretim Matematik	1	8,3
	Beden Eğitimi	1	8,3
	İngilizce	1	8,3
	Özel Eğitim	2	16,6
	Rehberlik	1	8,3
	Sınıf Öğretmenliği	1	8,3
	Fen Bilimleri	1	8,3
	Toplam	12	100

Tablo 3.4 incelendiğinde katılımcıların pek çok branşta görev yaptıkları görülmektedir. Katılımcılardan sosyal bilgiler, ilköğretim matematik, beden eğitimi, İngilizce, rehberlik, fen bilimleri ve sınıf öğretmenliği branşlarında her birinden 1'er tane olmak üzere toplam 7 öğretmen, Türkçe branşında 3 öğretmen, özel eğitim branşında ise 2 öğretmen bulunmaktadır.

3.3. Görüşme Formunun ve Sorularının Geliştirilmesi

Kaynaştırma eğitimi ve BEP uygulama sürecine yönelik öğretmen görüşlerini tespit etmeyi amaçlayan bu çalışmada araştırmacı tarafından

geliştirilen yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılmıştır. Yarı yapılandırılmış görüşme tekniği araştırmacıya önceden belirlenen görüşme protokolünün uygulanması ile daha sistematik bilgi sunmaktadır (Yıldırım ve Şimşek, 2006). Yarı yapılandırılmış görüşme tekniğinin tercih edilmesinin sebebi ise eğitim kurumlarında çalışan öğretmenlerin kaynaştırma uygulama sürecinde karşılaştıkları problemleri belirlemek, sürece yönelik bilgi görüşlerini öğrenme konusunda ek açıklama ve sorulara gereksinim duyulmasıdır.

Görüşme soruları belirlerken öncelikle kaynaştırma uygulama sürecine yönelik alanyazın taranmıştır. Kaynaştırma eğitimi ve bireyselleştirilmiş eğitim programlarına dair yapılan araştırmalar sonucunda form için taslak maddeler oluşturulmuştur. Görüşme formuna son şeklini vermeden önce 6 uzman görüşünden yararlanılmış, geri bildirimlerle birlikte görüşme soruları yeniden düzenlenmiştir. Görüşme formunun son halini alması konusunda görüşlerine başvuru uzmanlar; Özel Eğitim ve Eğitim Bilimleri bölümlerinde görev yapan akademisyenlerden oluşmaktadır.

3.4. Veri Toplama Aracı

Nitel araştırmalarda gözlem, görüşme, doküman analizi gibi veri toplama yöntemleri kullanılmaktadır (Gurbetoğlu, 2018). Bireyselleştirilmiş eğitim programı ve kaynaştırma eğitiminin öğretmen görüşlerine göre değerlendirilmesini amaçlayan bu çalışmada görüşme tekniği kullanılmıştır. Araştırmanın verileri, araştırmacı tarafından oluşturulan yarı yapılandırılmış görüşme formu ile toplanmıştır (**Ek-1**). Veri toplama aracı iki bölümden oluşmaktadır. İlk bölümde katılımcıların cinsiyet, hizmet yılı, branş, okul kademesi gibi demografik bilgilerine yer verilmiştir. İkinci bölümde ise kaynaştırma eğitimi ve BEP uygulama süreçlerine yönelik görüşme soruları yer almaktadır.

3.4.1. Görüşme

Bireyin davranışlarının sebepleri, bir konu hakkındaki görüşleri öğrenilmek amaçlanıyorsa en uygun yöntem kişiye gidilerek ondan bilgi edinmektir. Açık uçlu sorulara verilecek özgür cevaplar çerçevesinde onun düşüncelerini, görüşlerini daha doğru bir biçimde öğrenmek mümkündür

(Türnüklü, 2000). Görüşme, sözlü iletişim yoluyla veri toplamada kullanılan bir tekniğidir. Görüşme tekniği, kişilerin çeşitli konularda hakkında sahip oldukları bilgilerin, tutumların, düşünce ve davranışların ortaya çıkarılmasında en kısa yol olarak kullanılmaktadır (Karasar, 2014). Görüşme verilerinin araştırmada yer alması için birçok yöntem vardır. En çok kullanılan yöntem şu şekildedir (Büyüköztürk vd., 2014:164);

- Görüşülen kişinin söylediklerini görüşmeci kendi cümleleri ile özetler.
- Tüm paragrafı özetleyecek kısa cümlelere ulaşıyorsa, cümlelerin paragrafın içinde yer alması sağlanır.
- Görüşler uzun cümleler (2 veya 3'den fazla) halinde ise ayrı paragraflarda verilir.

3.5. Verilerin Toplanması

Araştırmacı tarafından geliştirilen görüşme formu kullanılarak 2017-2018 eğitim öğretim yılında Zonguldak'ın Devrek ilçesinde görev yapmakta olan 12 farklı branştan öğretmen ile görüşmeler gerçekleştirilmiştir. Görüşme gerçekleştirilmeden önce katılımcılara araştırmanın amaçları ve yapılacak görüşme ile ilgili bilgilendirmeler yapılmıştır. Görüşme formunu incelemek isteyen öğretmenlere bunun için süre tanınmıştır. Görüşme sırasında araştırmacı öğretmenlerin vermiş oldukları cevaplara göre bazı soruların sırasında değişiklik yapmıştır. Soruların kapsamı dışına çıkıldığı durumlarda ise araştırmacı tarafından yönlendirme yapılarak konuya dönülmesi sağlanmıştır. Katılımcıların izniyle ses kaydına alınarak gerçekleştirilen görüşmeler ortalama 15-20 dakika sürmüştür.

3.6. Verilerin Analizi

Görüşme sonrasında veriler içerik analizi kullanılarak analiz edilmiştir. İçerik analizi görüşme ve gözlem sonucu ulaşılan verilerin analiz edilmesinde kullanılmaktadır. İçerik analizi, belirli kurallara bağlı olan kodlamalarla bir metinde yer alan bazı sözcüklerin daha küçük kategorilere ayrılarak özetlendiği bir tekniktir. Bu teknikte araştırmacılar kelime ve kavramların ilişkilerini ve anlamlarını belirleyerek metinde bulunan mesajlara yönelik çıkarımlarda bulunur. Analize başlamadan önce kategorilerin belirlenmesi gerekmektedir (Büyüköztürk vd., 2014). Kaynaştırma uygulaması ve BEP uygulama süreçlerine yönelik

öğretmenlerin görüşlerini öğrenmeyi amaçlayan bu araştırmada öncelikle araştırmanın amaçları belirlenmiştir. Bu amaçlar doğrultusunda verilerin nasıl elde edileceğine karar verilmiştir. Daha sonra ise kodlama kategorileri belirlenerek içerik analizi uygulanmaya başlanmıştır. Verilerin çözümlenmesi sırasında tablolaştırma yapılarak kategorilere ait alt metinler daha net ortaya çıkarılmıştır. Kategorilerin tespiti sırasında uzman yardımı alınarak güvenilirliğe katkı sağlanmıştır.

3.7. Araştırmanın Güvenilirliği ve İnanılabilirliği

Nitel bir araştırmanın güvenilirliğini ve inandırıcılığını sağlamak amacıyla aşağıda yer alan maddeler; bu araştırmada da önemle dikkate alınmıştır:

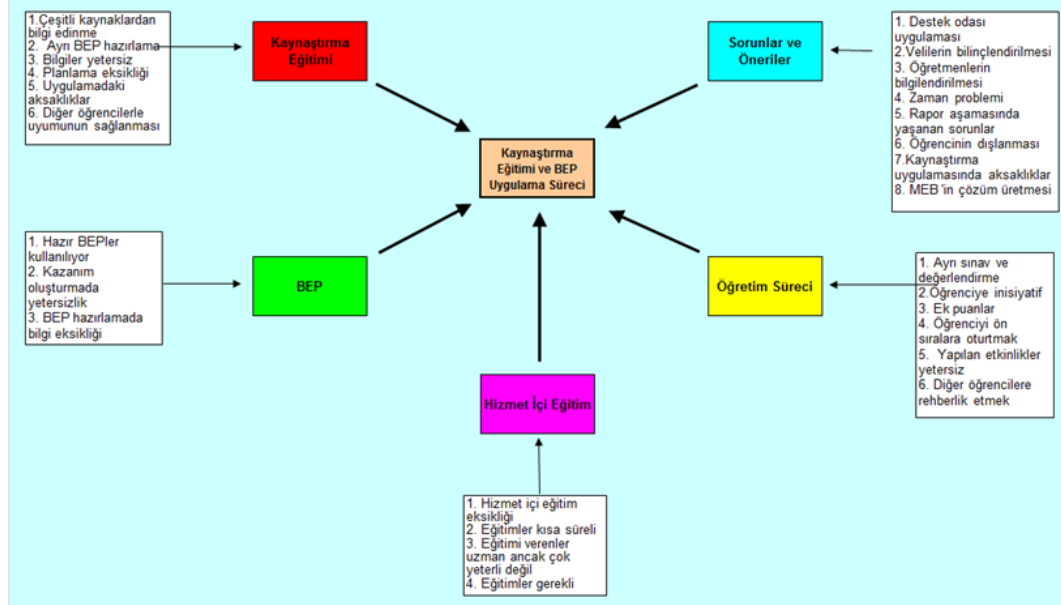
- Araştırmacı esnekliği sağlamıştır.
- Görüşmenin ne zaman kimlerle yapıldığı, ne kadar zaman aldığına dair veriler tablolaştırılarak kayıt altına alınmıştır.
- Görüşmeciler ile derinlemesine görüşmeler yapıp, ilgili dokümanlar araştırılarak alanda yeterli zaman geçirilmiştir.
- Yorum ve sonuçları kanıtlamak için görüşmecilerden ayrıntılı aktarımlar yapılmıştır.
- Okuyucuların kendi çalışmalarında faydalanabilmeleri adına olaylar ve durumlar tüm ayrıntıları ile anlatılmıştır (Odom, Brantlinger, Gersten, Horner, Thomson ve Harris, 2005, Akt; Sarıkaya ve Uzuner, 2013).

4. BULGULAR VE YORUM

Bu bölümde araştırmanın alt problemleri doğrultusunda elde edilen bulgular ve yorumlara ait bilgiler yer almaktadır.

Kaynaştırma uygulaması ve BEP uygulama sürecine ilişkin yapılan bu nitel araştırmanın bulgularına, katılımcılarla gerçekleştirilen görüşmeler sonucunda ulaşılmıştır. Ayrıntılı olarak görüşme sorularının analizlerine yer verilmesine rağmen elde edilen bulguların toplu bir şekilde ifade edilmesinin araştırma sürecini olumlu etkileyeceği ve çalışmanın daha net bir şekilde anlaşılacağı düşünülmüş ve bir şekil oluşturularak özetlenmiştir. Elde edilen bulgulara aşağıda bulunan Şekil 4.1 de yer verilmiştir.

Şekil 4.1: Katılımcıların Kaynaştırma Eğitimi ve BEP Uygulama Sürecine Yönelik Görüşlerine İlişkin Bulgular

Katılımcılar hizmet içi eğitim, kaynaştırma eğitimi, BEP uygulama süreci, öğretim süreci, karşılaşılan problemler ve çözüm önerilerine yönelik görüşler belirtmiştir. Bu görüşler ışığında elde edilen bulgulara göre öğretmenlerin hizmet içi eğitimlerin gerekli olduğunu düşündükleri ancak alınan eğitimlerin yetersiz olduğunu ifade ettikleri görülmüştür. Öğretmenler kaynaştırma eğitimi ve BEP uygulama sürecine yönelik olarak sahip oldukları bilgileri çeşitli kaynaklar aracılığıyla öğrenmektedir. BEP hazırlama ve uygulama sürecinde bilgi eksikliklerinin bulunduğu ve çeşitli yönden desteğe ihtiyaçlarının olduğu görülmüştür. Öğretim sürecinde kaynaştırma öğrencisinin sınıf içinde ön sıralara

oturtulması, sınavlarda kolaylık sağlanması söz konusudur. Sınıf mevcutlarının kalabalık olması, sürenin kısıtlı olması gibi durumlar bulunmaktadır. Öğretmen, veli ve okul idaresi arasındaki iş birliğinin kuvvetlendirilmesi, rapor aşamasında yaşanan aksaklıkların giderilmesi, velilerin bilinçlendirilmesi, öğretmenlerin bilgilendirilmesi, zaman sıkıntısına çözüm getirilmesi ve destek odalarının açılmasının sağlanması ile birlikte sürecin olumlu yönde etkilenebileceği düşünülmektedir.

4.1. Birinci Alt Probleme İlişkin Bulgular

Araştırmanın birinci alt problemini “Öğretmenlerin kaynaştırma ve BEP uygulamasına yönelik hizmet içi eğitim alınmasına dair görüşleri nelerdir?” sorusu oluşturmaktadır.

4.1.1. Katılımcıların Kaynaştırma ve BEP Uygulamasına Yönelik Hizmet İçi Eğitim Alınmasına Dair Görüşleri

Katılımcılara kaynaştırma ve BEP uygulama sürecine yönelik hizmet içi eğitim alınmasına dair görüşleri sorulmuştur. Öğretmenlerin çoğunluğu(Ö1, Ö4, Ö5, Ö6, Ö7, Ö9, Ö10, Ö11) hizmet içi eğitim almamış olmasına rağmen kısa süreli seminerler aldığını belirtmiştir. Öğretmenlerden birkaçı ise (Ö2, Ö3) hizmet içi eğitim almadıklarını ancak almak istediklerine yönelik ifade de bulunmuştur. Öğretmenlerden bazılarının ifadeleri şu şekildedir: “*Hizmet içi eğitim almadık ama Milli Eğitimin düzenlediği kısa, günlük, saatlik programlara katıldık.*”(Ö4), “*Evet aldım. Şuan da alıyoruz hatta. 4 günlük bir eğitim sürecimiz var. Özel öğrenme güçlüğü olan öğrenciler, otizmliler, üstün yetenekli öğrenciler, üstün zekâlı daha doğrusu özel öğrenciler ile alakalı konuşma bozukluğu olan öğrenciler ile alakalı bir seminer alıyoruz*”(Ö1). Öğretmenlere hizmet içi eğitimlerin gerekli olduğunu düşünüp düşünmedikleri sorulduğunda, tamamının eğitimlerin gerekli olduğuna yönelik düşüncelerini belirttiklerini görülmüştür. Öğretmenlerden Ö8 “*Kesinlikle gerekli olduğunu düşünüyorum çünkü günümüzde öğrencileri anlamak daha yoğun bir şey olduğu için öğrencileri anlamanın yolunun da bu tarz eğitimlerden geçtiğini düşünüyorum.*” şeklinde görüş belirtmiştir. Ö11 bu konudaki düşüncesini “*Kesinlikle gerekli olduğunu düşünüyorum. Yani sadece insan durduğu yerde durmaması ileri gitmesi gerekir. Bilgilerine bilgi aktarıp öğrencilerine daha faydalı olması gerekir. Bunun için*

faydalı olduğunu düşünüyorum, gereklidir.” şeklinde belirtmiştir. Görüşme yapılan öğretmenlerden alanı özel eğitim olan Ö11 hizmet içi eğitim almaya yönelik görüşlerini şu şekilde ifade etmiştir: “Yani insan zamanla bilgileri kullanmadığı bilgileri körelebiliyor. Bazen hiç göremediğiniz bir öğrenci modeli çıkıyor karşınıza. Bununla ilgili ne yapacağınızı bir düşünmeniz gerekiyor araştırma yapmanız gerekiyor. Başa çıkamadığımız durumlarda olabilir olmayacak diye bir şey yok. Bununla ilgili sürekli kendimizi yenilememiz adına ben olması gerektiğinin taraftarıyım.” Katılımcılara aldıkları eğitimleri veren kişilerin uzman olup olmadığı sorulduğunda Ö1, Ö4, Ö6, Ö8, Ö9, Ö10 eğitimleri uzman kişilerden aldıklarını ifade etmişlerdir. Ö12 ise “Hizmet içi eğitimlerde evet söz konusu kişiler genellikle uzman kişilerdi ama verilen seminerlerde çok yeterli olduklarını düşünmüyorum.” şeklinde görüşlerini ifade ederek eğitimlerin alanında yeterli kişiler tarafından verilmediğini ifade etmiştir. Ö10 “Evet Rehberlik Araştırma Merkezinden öğretmen arkadaşlar. Bunlarda eğitimini almışlar bu işin.”(Ö10) şeklinde görüş belirterek eğitimi veren kişilerin rehberlik araştırma merkezi (RAM) ‘dan geldiklerini belirtmiştir.

Birinci alt probleme yönelik bulgular incelendiğinde, katılımcıların hizmet içi eğitimlerin gerekli olduğunu düşündüklerini söylemek mümkündür. Bununla beraber alınan eğitimlerin yetersiz ve kısa süreli olduğuna vurgu yapan katılımcıların, uzmanlar tarafından verilen etkili eğitimlerin sürece olumlu katkı sağlayacağına inandıkları görülmüştür.

4.2. İkinci Alt Probleme İlişkin Bulgular

Araştırmanın ikinci alt problemini “Öğretmenlerin kaynaştırma uygulamasına yönelik sahip olduğu bilgiler nelerdir? sorusu oluşturmaktadır. Elde edilen bulgulara yönelik bilgilere aşağıda yer verilmiştir.

4.2.1. Katılımcıların Kaynaştırma Uygulamasına Yönelik Sahip Olduğu Bilgiler

Katılımcılara kaynaştırma uygulamasına yönelik sahip oldukları bilgilerin neler olduğu sorulmuştur. Öğretmenlerden Ö3, Ö5 ve Ö10 kaynaştırma eğitiminin uygulama sürecine yönelik bilgilerinin yeterli olmadığını belirtmiştir. Ö10 bu konudaki görüşlerini şu şekilde ifade etmiştir: “BEP’ lilerle biz okulumuzdaki sınıflarda karşılaştık. Tabi uygulama anlamında eksikliklerimiz var. Seminerlerle

bunları ne kadar kapatabiliriz bilmiyorum ama bir takım sıkıntılar yaşıyoruz. Bu anlamda zorlandığımız durumlar maalesef oluyor. Hani çok bilgi birikimine sahip olduğumuzu düşünmüyorum açıkçası.” Ö3, Ö5 ve Ö10 dışındaki diğer öğretmenler bazı bilgilere sahip olduklarını belirtmiştir. Öğretmenlerin dile getirdikleri görüşler şu şekildedir: “Şimdi BEP’ li öğrenciler genelde sınıf ortamından biraz daha farklı. Normal sınıf düzeyinde eğitim görüyorsa o öğrencilerden daha farklı plan program doğrultusunda eğitim verilir ki çocuğun almış olduğu rapor doğrultusunda çocuğa verimli olabilelim. Aksi takdirde aynı sınıf ortamında eğitim öğretim sürdürüldüğü sürece çocuğa verimli olabileceğimiz kanaatinde değilim. Ancak bu tür BEP li öğrencilerin normal onların seviyesinde okulların bu tür öğrencileri bir okulda toplayarak bulunduğu yöreye göre toplanmasının daha yararlı olacağı kanaatindeyim”(Ö7). “Kaynaştırma eğitiminde önce öğrencinin yeterlilik düzeyi kontrol edilmeli. İlk başta derse ne kadar adapte olabiliyor bu belirlenmeli. Ondan sonraki süreçte planlama ile birlikte devam edebilir. Öğrencinin düzeyine göre ders işlenebilir”(Ö6). “Kaynaştırma öğrencilerine BEP planı yapıyoruz. Sınıftaki diğer öğrencilerle aynı şeyi maalesef işleyemiyoruz. Onların seviyesine göre şeyler işlememiz gerekiyor. BEP planları yapıyoruz, sınavlarını farklı hazırlıyoruz. Daha çok basit düzeyde şeyleri işliyoruz. Mesela 7. Sınıf öğrencisine sayılar, renkler, aylar, günler daha kolay şeyler. Hani Tenseler yerine daha basit şeyleri. Branşım İngilizce olduğu için”(Ö1). “Genellikle biz kaynaştırma öğrencileri BEP’ li öğrencilerle ilgili genel bilgileri biz özel eğitim öğretmenlerinden ediniyoruz. Zamanında RAM’ dan gelen arkadaşlar oluyor onlar bilgiler veriyor ve internet araştırmalarında bilgi sahibi olmaya çalışıyoruz. Biz eğitim hayatımız boyunca da kaynaştırma öğrencilerine yönelik herhangi bir eğitim almadık. Öğretmenlik dönemimizde de başladığımızdan itibaren de herhangi bir eğitim alınmadı. Çevremizdeki insanlardan, özel eğitim öğretmenlerinden özellikle faydalanmaya çalışıyoruz ve internet araştırmaları genellikle”(Ö2). “Şimdi şöyle ben dediğim gibi 3 yıldır görev yapıyorum ve ilk defa bu sene böyle bir öğrencim oldu ve bilgi olarak kendimde çok eksiklik gördüm. O iki öğrenci açısından. Mesela normalde onlar için yapmamız gereken hep farklı bir program farklı bir yazılı yapacağımız ama onların bu yazılıya hazırlanışı nasıl olacak. Mesela o öğrenciyi aynı sınıf ortamında tutuyoruz ama onun kazanımları farklı oluyor neticede farklı bir program ve ona o kazanımları

nasıl hani ona o şekilde aktaracağız. İşte bu tarz konularda biraz daha bilgi sahibi olmam gerekiyor diye düşünüyorum. Bir ek çalışma gerektireceğini düşünüyorum onlarında. Bu şekilde”(Ö9). “Sınıflarda kaynaştırmaya alınan öğrenciler diğerleriyle uyum sağlasın diye yapılıyor ama onlara ayrı BEP planı çıkarmak gerekiyor. Hedeflediğin şeylere ulaşamıyorsun. Bir günlük hedef koyuyorsun beş günde bir ayda gerçekleşiyor”(Ö4). Öğretmenlerden Ö1, Ö7, Ö9, Ö11 öğrencilere ayrı bir plan hazırlanarak dersin o şekilde işlenmesi gerektiğini düşünmektedir. Katılımcılardan hepsi kaynaştırma eğitiminin uygulamasında bazı eksiklikler olduğu görüşünü dile getirmiştir. Ö11 kaynaştırma uygulamasının düzeleceğine inanmadığını ifade etmiştir. Ö8 ise bu konudaki görüşlerini şu şekilde ifade etmiştir: “Büyük bir sıkıntı var. Şu an okulumuzda öğretmenlerin çoğu belli bir yaşın üzerinde olduğu için yani geleneksel yöntemi daha çok uyguluyorlar ve her öğrencinin aynı düzeyde olduğunu düşünüyorlar. Bence kesinlikle yanlış bir uygulama ama şunu da biliyorum yeni öğretmenler olarak bizler bu eğitimi her öğrenci için ayrı ayrı ve daha verimli şekilde uygulayacağız.” Öğretmenlerden Ö1, Ö2, Ö6 dersini öğrencilerin seviyesini dikkate alarak işlediğini söylemiştir. Elde edilen bulgulara göre katılımcılardan Ö1, Ö4, Ö7, Ö9, Ö11 kaynaştırma öğrencilerine ayrı bir plan hazırlamanın gerekli olduğunu belirtmişlerdir.

İkinci alt probleme yönelik bulgular incelendiğinde, katılımcıların kaynaştırma uygulamasına yönelik sahip oldukları bilgilerin yetersiz olduğu görülmüştür. Edinilen bilgilerin ise çoğuna ise internet aracılığıyla ulaşılmıştır. Öğretmenler kendilerinin bilgi yönünden eksik hissetmelerinin, verilen eğitimlerin yetersizliğinden ve destek eğitim hizmetlerinin istenilen düzeyde olmamasından kaynaklandığını düşünmektedir. Öğrencilerin seviyesine uygun olarak hareket etmeye çalıştıklarını belirten katılımcılar, kaynaştırma uygulamasının uygulama sürecinde çeşitli problemlerin olduğu görüşüne sahiptir.

4.3. Üçüncü Alt Probleme İlişkin Bulgular

Araştırmanın üçüncü alt problemini “Öğretmenlerin BEP uygulama sürecine yönelik sahip olduğu bilgiler nelerdir?” sorusu oluşturmaktadır. Elde edilen bulgulara yönelik bilgilere aşağıda yer verilmiştir.

4.3.1. Katılımcıların BEP Uygulama Sürecine Yönelik Sahip Olduğu Bilgiler

Katılımcılara BEP uygulama sürecine yönelik bilgileri sorulmuştur. Elde edilen bulgular incelendiğinde kaynaştırma uygulamasına yönelik bilgiler ile BEP uygulama sürecine yönelik sahip olunan bilgilerin benzerlik gösterdiği görülmektedir. Araştırmaya katılan öğretmenlerden Ö3, Ö5 ve Ö10 BEP uygulama sürecine yönelik yeterli bilgiye sahip olmadıklarını ifade etmiştir. Katılımcı Ö5 şu şekilde görüş belirtmiştir: *“Fazla bir bilgim yok. Hazır olan internetten indirdiğimiz planları uyguluyoruz.”* Katılımcılardan Ö1, Ö2, Ö4, Ö6, Ö7, Ö8, Ö9, Ö11 ve Ö12 BEP uygulama sürecine yönelik bazı bilgilere sahip olduklarını ifade etmiştir. Bazı katılımcıların BEP uygulama sürecine ilişkin sahip olduğu bilgiler şöyledir: *“Şimdi BEP bireysel eğitim programı olarak yani açılımı bu şekildedir. BEP ini oluşturmadan önce ne amaçla oluşturduğumuzu söyleyeyim ben. Çocuğun eğitim düzeyinin ilerleyebilmesi için uygun gerekli planlamanın yapılması gerekmektedir. Bunun için en önce en temel özellik eğitsel değerlendirmesi yapıp çocuğun kaba değerlendirmesi yapıp kendi bulunduğu durumunu seviyesini belirlemektir. Bunun için ilk önce aile görüşme formu yapılır aile ile ilgili bilgi alınır. Ailenin eğitim hakkında ne istediği de çok önemlidir çünkü siz aileyi yok sayarsanız ailesiz eğitim ilerlemiyor bu çocuklarda. Sürekli iş birliği içerisinde biz bugün şunu öğrettik evde de siz bunu destekleyin lütfen şeklinde birlikte bir iletişim iş birliği olması lazım. Eğitsel değerlendirme yapılıyor çocuğun kaba değerlendirmesi alınıyor tabi bu kaba değerlendirme ne kadar doğru olursa BEP ine de o kadar doğru amaçlar almış olursunuz. Eğitsel değerlendirmeden sonra amaçlar zaten ortaya çıkıyor az çok derslerde olsun Matematikte Türkçede olsun gerek öz bakım gibi amaçlarda derslerde. Ona göre de eğitim planını uygulamaya başlıyorsunuz”(Ö11). “BEP geliştirme üyesidir rehber öğretmen. Tabi ki ben de bu süreçte genelde derse giren öğretmenlere BEP planı nasıl hazırlanır şeklinde öğrencinin tabi ki ilgi ve ihtiyaçlarını da dikkate alarak bu süreçte onlara yardımcı oluyorum”(Ö12).*

Üçüncü alt probleme yönelik bulgular incelendiğinde, katılımcıların BEP uygulama sürecine yönelik sahip oldukları bilgiler ile kaynaştırma uygulamasına yönelik sahip oldukları bilgilerin benzerlik gösterdiği görülmüştür. Öğretmenler BEP hazırlama konusunda yeterli bilgilerinin olmadığını ifade etmiştir. Rehber

öğretmen ve özel eğitim öğretmeni ise diğer alan öğretmenlerine göre daha fazla bilgiye sahiptir.

4.4. Dördüncü Alt Probleme İlişkin Bulgular

Araştırmanın dördüncü alt problemini “Öğretmenlerin BEP planı hazırlarken dikkat ettiği hususlar nelerdir?” sorusu oluşturmaktadır. Elde edilen bulgulara ilişkin bilgilere aşağıda yer verilmiştir.

4.4.1. Katılımcıların BEP Planı Hazırlarken Dikkat Ettiği Hususlar

Katılımcılara BEP planı hazırlarken dikkat ettikleri hususların neler olduğu sorulmuştur. Elde edilen bulgular incelendiğinde katılımcılardan Ö1, Ö2, Ö3, Ö4, Ö5, Ö6, Ö7, Ö10, Ö11, Ö12 BEP planlarını hazırlarken öğrenci seviyesi, çevre şartları, öğrencilerin ilgi ve ihtiyaçları gibi etmenler doğrultusunda hazırladıklarını ifade etmiştir. Katılımcılardan Ö8 kodlu öğretmen ise BEP planı hazırlamadığını belirtmiştir. Ayrıca Ö9 kodlu öğretmen hazır BEP planı ve hazır kazanımlardan faydalandığı elde edilen bulgular arasındadır. Öğretmenlerin ifade ettikleri görüşlerden bazıları şu şekildedir: “*Öğrencinin seviyesine dikkat etmek zorundayım. Çünkü İngilizce zaten zor bir ders olduğu için mecburen daha 7. Sınıf öğrencisi ama en basit düzeyden anlatmaya çalışıyorum onları işlemeye çalışıyoruz*”(Ö1). “*Bu sene için kazanımları hazır aldım ama bundan sonra zaten düşündüm yani düşündüm derken biraz daha kafa yordum bu konuya ikinci dönemde işte bu sene için böyle gidecek diye düşünüyorum ikinci dönem biraz daha düzeltmelerle gider ama bundan sonraki seneler artık kendim özellikle o öğrencileri seçip belirleyip artık nasıl öğrencilerse düzeyleri nasıl onlar hakkında daha detaylı bir araştırma yapıp o şekilde bir kazanım yapmayı düşünüyorum*”(Ö9). “*Biz bu öğrencilerimizin iki yıldır dersine giriyoruz iki yıldır tanıyorum. Tabi geçen sene başında hazırlarken biraz daha afakiydi ama bu sene biraz daha hani neler yapıp neler yapamadıklarını bildiğimiz için kazanımları ona göre seçmeye çalışıyoruz. Ama dediğim gibi uygulama noktasında sıkıntılarımız var*”(Ö10). Araştırmaya katılan öğretmenlerin hepsi hazır kazanımlardan yararlandıkları görüşünü belirtmiştir. Katılımcılardan Ö2, Ö6, Ö7, Ö11 gerektiğinde kazanımlarda değişiklik yapılabileceğini, kazanımlar eklenebileceğini belirtirken, Ö1, Ö3, Ö4, Ö5, Ö9 ve Ö10 ise hazır olarak edindikleri plan ve kazanımlarda herhangi bir değişiklik yapmadığını ifade

etmiştir. Bazı görüşler şu şekildedir: “Hemen hemen planlarımda değişiklik yapmıyorum. Aynı müfredat planlarını kullanıyorum diğer öğrencilere göre. BEP öğrencisine de aynı o plandaki gibi devam ediyorum”(Ö6). “Genellikle kullandığımız kazanımlar internetten hazır olarak bulduğumuz kazanımlar. Fakat öğrencinin ilk önce seviyesi belirleniyor. Seviye tespit sınavları yapılıyor. Çocuk ne biliyor. Bizim branşımızda ne kadar geldiği sınıflarda neler öğrenmiş onların bir seviyesi tespit ediliyor. Ona göre çocuğun bulunduğu sınıf, aile yapısı, sosyal yaşantısı ona göre tekrardan kazanım ekleniyor” (Ö2). Öğretmenlerden Ö9 hazır kazanımların öğrencilerin ihtiyaçlarını tam olarak karşılayamadığını, kazanımlarının ve planlarının öğrencilere göre şekillenmesi gerektiğini şu şekilde ifade etmiştir: “Yani çok fazla değil ki. Çünkü öğrenci çok farklı çeşit çeşit düzeyde. Benim iki tane öğrencim var ikisi de farklı düzeyde. Biri çok çok iyi. Normal sınavlarda dahi normal öğrencinin girdiği sınavlarda ortalamanın üzerinde not alabilir. Ya ben öyle görüyorum o öğrenciyi. Diğeri de ortalama ortalamanın biraz daha altında öğrenci. Yine o da iyi düzeyde. Ama ikisi çok farklı onların kazanımları da bence farklı olması lazım planları kazanımları o şekilde.”

Dördüncü alt probleme yönelik bulgular incelendiğinde, katılımcıların BEP hazırlarken öğrenci seviyesi, çevre koşulları, öğrenci ilgi ve ihtiyaçları gibi hususları dikkate aldıkları görülmüştür. Öğretmenlerin çoğu, internetten indirdikleri hazır programları kullanmaktadır. Bazı öğretmenler ise mevcut şartlara göre, hazır olarak indirdikleri BEP’ lerde yer alan kazanımlarda ve programın genelinde değişiklik yaptıklarını belirtmiştir.

4.5. Beşinci Alt Probleme İlişkin Bulgular

Araştırmanın beşinci alt problemini “Öğretmenlerin BEP uygulama sürecinde karşılaştıkları problemler nelerdir? sorusu oluşturmaktadır. Elde edilen bulgulara ilişkin bilgilere aşağıda yer verilmiştir.

4.5.1. Katılımcıların BEP Uygulama Sürecinde Karşılaştıkları Problemler

Katılımcılara BEP uygulama sürecinde karşılaştıkları problemlerin neler olduğu sorulmuştur. Bulgular incelendiğinde öğretmenler süre sıkıntısı, kaynaştırma eğitimi alan öğrencinin sınıf içerisinde veya dışarısında dışlanması,

velilerin bilinçsiz olması, RAM'dan verilen raporlarda aksaklıklar olması, uygulamada bazı sorunların yaşanması, öğretmenlerin kaynaştırma ve BEP uygulama sürecine yönelik eğitimlerinin yetersiz olması, verilen raporlar ile öğrencilerin seviyelerinin farklılık göstermesi, ailelerin baskıcı olması gibi sorunların varlığından söz ettikleri görülmektedir. Öğretmenlerin büyük çoğunluğu zamanın yetersizliğinden bahsederken, ders süresinin kaynaştırma öğrencileri ile sınıf içerisinde ilgilenmek için yetersiz olduğunu ifade etmiştir. (Ö1,Ö2,Ö4,Ö5,Ö6,Ö8,Ö9,Ö10). Süre yetersizliğine yönelik olarak bazı öğretmenlerin görüşleri şu şekildedir: *“Açıkçası sınıf içerisindeki kaynaştırma öğrencilerine biz gerektiği kadar zaman ayıramıyoruz. Yani sınıf düzeyinde gitmeye çalışıyoruz. Sınıftaki bulunan kaynaştırma öğrencileri de bu seviyenin altında kaldığı için gerekli eğitim sınıflarda verilemiyor”*(Ö2). *“Zaten bizim kendi müfredatımız ben dolu dolu ders işlesem kendi müfredatımızı zar zor yetiştiriyorum zaten sadece ders yapsam. Çünkü ben sınıfta rehberlik saatimiz olmadığı için ek saat mecburen kendi derslerimde bu işleri yapıyoruz”*(Ö9). Öğretmenlerden Ö1, kaynaştırma öğrencileri ile diğer öğrencilerle aynı konuların işlenemediğini, aynı sınıfta iki grup ile ders anlatımının zor olduğundan söz etmiştir. Branşı İngilizce olan Ö1, normal öğrencilerin bile kelime öğrenirken, telaffuz ederken zorlandığını ve yazım yanlışlarının bulunduğunu yine aynı şekilde kaynaştırma öğrencileri içinde aynı durumun söz konusu olduğunu ifade etmiştir. Öğretmenlerden Ö3 bu konudaki dokümanların yetersizliğinden, Ö5 eğitim ve bilgi eksiliği ile alan uzmanı olunmamasının sorun teşkil ettiğinden, Ö6 aile baskısı nedeniyle RAM'dan rapor alınamamasından, Ö9 rehberlik servisi ile yakın ilişkilerin olmamasından, Ö6, Ö11 kalabalık sınıflarda öğretmenlerin sıkıntılı durumlar yaşamasından, Ö12 sınıf içerisinde kazanımların bire bir yürütülmesinin zor olduğundan, Ö10 kodlu numaralı öğretmen özel eğitim kurumlarının ve özel alt sınıfların sayıca yetersiz olduğundan bahsetmiştir. Bazı öğretmenlerin görüşleri şu şekildedir: *“Öğrenci hafif düzey olarak görünüyor, kaynaştırma. Ama bana göre benim dersimde çok açık hatta diğer branşlarda da öyle. Öğrencinin özel eğitime ihtiyaç duyduğu bir gerçek. Özel eğitim sınıfında ders alması gerekiyor. Ama buda gerek aile baskısı gerek işte diğer koşullar, RAM dan bu raporun alınamaması. Alınamadığı için bizi olumsuz etkiliyor”*(Ö6). *“Eğitim eksikliği olduğu için, uzmanımız olmadığı için, uzmanlık alanımız olmadığı için, branşımızda olmadığı için biz sadece planları uyguluyoruz”*(Ö5).

Katılımcılardan Ö2, Ö8 ve Ö10 kod numaralı öğretmenler velilerin bilinçsiz, ilgisiz olduğunu, bilgi yetersizliğinden kaynaklı olarak mevcut durumu kabullenmekte zorlandıklarını ifade etmiştir. Bu konuda Ö8 numaralı katılımcı şu şekilde görüş belirtmiştir: *“Ailelerle öğretmenlerin iş birliği olması gerektiğini düşünüyorum. Çünkü aileler bu durumda baya bir yetersiz. Hatta çocuğunu kabul etmiyor bile benim öğrencim normal öğrenci ama işte ailelerle işbirliği şeklinde çözebiliriz. Benim en büyük problemim aile.”* Öğretmen Ö4, Ö6 ve Ö9 kaynaştırma öğrencilerinin dışlanma problemi yaşadığını, diğer öğrencilerle arkadaşlık kurmada sorunlar yaşadığını belirtmiştir. Ö4 numaralı katılımcının görüşleri şu şekildedir: *“Şimdi kaynaştırma öğrencisi diğer arkadaşları tarafından pek içlerine katılmıyor. Dışlanıyor. Normalde kaynaştırma deyince beraber onların seviyesine ulaşması gerekiyor ama olmuyor.”*

Beşinci alt probleme yönelik bulgular incelendiğinde, katılımcıların BEP uygulama sürecinde pek çok sorunla karşılaştıkları görülmüştür. En büyük problemlerden biri olarak zaman sıkıntısının süreci olumsuz etkilediği görülmüştür. Bununla beraber öğretmenlerin aldıkları eğitimlerin yetersiz olması, velilerin bilinçsiz olması, rapor aşamasında yaşanan aksaklıklar, kaynaştırma öğrencisinin dışlanması, öğrenciler arasında seviye farklılıklarının bulunması gibi birçok sorunun varlığından söz edilmiştir.

4.6. Altıncı Alt Probleme İlişkin Bulgular

Araştırmanın altıncı alt problemini “Öğretmenlerin BEP uygulama sürecinde karşılaşılan problemlere yönelik çözüm önerileri nelerdir? sorusu oluşturmaktadır. Elde edilen bulgulara ilişkin bilgilere aşağıda yer verilmiştir.

4.6.1. Katılımcıların BEP Uygulama Sürecine Yönelik Çözüm ve Önerileri

Katılımcılara BEP uygulama sürecine yönelik çözüm ve önerilerinin neler olduğu sorulmuştur. Öğretmenlerin BEP uygulama sürecine yönelik dile getirdikleri çözüm önerilerinin başında özel gereksinimli öğrencilerin ayrı okul veya sınıfta eğitim görmesi gelmektedir. Katılımcılardan Ö1, Ö4, Ö5, Ö6, Ö7, Ö10 kaynaştırma uygulamasında akranlarıyla aynı eğitim ortamında bulunan öğrencilere verimli olunmadığını ayrı ortamlarda özel eğitim şeklinde bir eğitim verilmesi gerektiğini ifade etmiştir. Bazı katılımcıların sahip olduğu görüşler

şöyledir:” Şimdi kaynaştırma öğrencisi diğer arkadaşları tarafından pek içlerine katılmıyor. Dışlanıyor. Normalde kaynaştırma deyince beraber onların seviyesine ulaşması gerekiyor ama olmuyor. O yüzden okullarda ayrı sınıflarda değerlendirilirse daha iyi olur diye düşünüyorum ben”(Ö4). Öğretmenlerin uygulamanın iyileşmesi adına belirtmiş oldukları diğer düşünceler şunlardır: destek odalarının artması ve düzenlenmesi, veli-okul işbirliğinin artırılması, öğretmen-veli bilgilendirilme ve eğitimlerinin yeterli hale gelmesi ve MEB’in mevcut duruma çözüm getirmesi. Bulgular incelendiğinde öğretmen Ö2, Ö6 ve Ö12’nin destek odası fikrine sıcak baktıkları ve özel gereksinimli öğrenciler için faydalı olacağını düşündükleri görülmektedir. Öğretmenlerin belirttikleri görüşler şu şekildedir: “Mesela destek odasından bahsettik. Destek odaları gerçekten okullarda uygulanması gereken bir eğitim programı. Destek odaları ile belki öğrenci branşlarda eksik olduğu branşlarda desteklenebilir. Ama sınıf içinde öğretmen arkadaşlar veya biz branşlarımızda yeteri kadar öğrencilerle ilgilenemiyoruz”(Ö2), “Ama şuan destek eğitim odası diye bir olay var. Bunda da okul çıkışlarında öğretmenler destek eğitim odaları açıp bu öğrencileri biraz daha ileri seviyelere taşımak için böyle bir çaba gösterebilirler. Destek eğitim odaları da okul çıkışlarında açılabilir. Haftada 6 saate kadar. Bu bir çözüm yolu. Bu şekilde ilerleyebilir. Ayrıyeten bir eğitim alması lazım ki diğer öğrencilere yetişebilsin”(Ö6).” Uygulama konusunda tabi ki belli zorluklarla karşılaşıyoruz. Ama ben destek eğitim odası uygulamalarında bunun biraz daha aşılabildiğini gördüm”(Ö12). Katılımcılardan Ö2, Ö3, Ö6, Ö9, Ö11 ve Ö12 hizmet içi eğitim kapsamında öğretmenlerin kaynaştırma eğitimi ve BEP uygulama süreçlerine yönelik olarak bilgilendirilmesi gerektiği görüşündedir. Yine aynı şekilde velilerinde bilgi eksikliğinin giderilmesi ile sürecin daha iyileştirilebileceğini düşünmektedir. Bazı görüşler şu şekildedir: “Öğretmenler bence yeterli eğitim aldıklarından ziyade baya geri kalmış öğretmenler var bu konuda. Tamamen bilinçsiz. Hiçbir şekilde bu öğrenciye bir şey katmaya çalışmayan BEP li olduğu için biraz daha çaba katayım yerine aksine hiç uğraşmayan öğretmenler bence daha fazla”(Ö6). “Kaynaştırmanın hiçbir zaman düzeleceğini düşünmüyorum ben bizi ileriye götüreceğini düşünmüyorum. Çünkü öğretmenler gördüğüm kadarıyla kaynaştırma öğrencisi olsun istemiyorlar sınıflarında. Bu algıyı değiştirebilirsek ancak sağlıklı bir özel eğitim kaynaştırma öğrencisi olabilir özel eğitimi katmış olabiliriz. Hani bunu kimler veriyor rehberlik öğretmenleri veriyor veya bunun

başka seminerini almış sınıf öğretmenleri. Hayır. Ben güzel videolarla desteklenmiş gerçekten de kaynaştırma eğitiminin nasıl olması gerektiğiyle alakalı güzel derlenmiş planlanmış bir seminerde faydalı olabileceğini düşünüyorum”(Ö11). Ö12 kodlu öğretmen Sürecin daha olumlu işlemesi için öğrencilerin doğru yönlendirilmesi gerektiğini belirtmiştir. Ö6 kodlu öğretmen ise sınıfa genel bir terapi uygulayarak pozitif bir atmosferin oluşabileceği görüşündedir. Sonuç olarak öğretmenlerin hepsi uygulama sürecinde yaşanan sorunların öğrencilerin eğitimlerini olumsuz yönde etkilediğini ve mutlaka bazı değişikliklerin olması gerektiğini ifade etmiştir.

Altıncı alt probleme yönelik bulgular incelendiğinde, katılımcıların BEP uygulama sürecine yönelik çözüm önerilerinin başında özel gereksinimi olan öğrencilerin ayrı okul veya sınıfta eğitim görmesi gelmektedir. Öğretmenler, kaynaştırma öğrencilerinin sınıf içerisinde eğitimlerinin yetersiz kaldığını düşünmektedir. Destek odalarının her okulda bulunması gerektiğinden ve süreç için oldukça önemli olduğundan bahsedilmiştir. Veli-okul işbirliğinin artırılması, öğretmen-veli bilgilendirilmesinin ve eğitimlerinin yeterli hale gelmesi ve MEB’in mevcut duruma çözüm geliştirmesi ise diğer çözüm önerilerindedir.

SONUÇ

Bu bölümde araştırma bulgularına dayalı olarak elde edilen sonuçlara ve sonuçlar ışığında geliştirilen öneriler yer almaktadır.

Kaynaştırma eğitimi ile BEP uygulama sürecine yönelik öğretmen görüşlerinin araştırıldığı bu çalışmada ulaşılan sonuçlara aşağıda yer verilmiştir.

1. Kaynaştırma eğitimi ile BEP uygulama sürecine ilişkin öğretmenlere görüşleri sorulduğunda hizmet içi eğitimlerin gerekli olduğu düşüncesinin hakim olduğu görülmektedir. Öğretmenler hizmet içi eğitim yönünden eksiklikler bulunduğunu belirtmiştir. Eğitim almayan öğretmenler uzman kişiler tarafından alınacak eğitimlerin gerekli olduğunu düşünmektedir. Verilen eğitimlerin uzman eğitimler tarafından verildiği düşüncesi baskın olsa da bazı öğretmenler eğitimleri veren kişilerin tam olarak uzman ve bilgili olduğunu düşünmemektedir. Eğitimlerin süre olarak oldukça kısa olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Öğretmenler hizmet içi eğitimlerin yetersiz olması nedeniyle bilgi eksikliği yaşadıklarını ve bu durumun kaynaştırma sürecini olumsuz etkilediğini belirtmiştir.

2. Öğretmenler kaynaştırma eğitimine yönelik bilgilerinin yetersiz olduğunu düşünmektedir. Sahip oldukları bilgileri ise daha çok internet gibi sanal ortamlardan ve özel eğitim öğretmenlerinden edindiklerini söylemiştir. Ancak edinilen bilgiler katılımcılara yeterli gelmemektedir. Kaynaştırma ile ilgili en fazla hakim olunan bilgi ise ayrı program hazırlanması gerektiğidir. Öğretmenler bunun bilincinde olsa da kaynaştırma öğrencisi için ayrı program hazırlamayan öğretmenler de bulunmaktadır. Bunun sebebi ise hizmet içi eğitimlerin yetersiz oluşuyla birlikte öğretmenlerin gerekli olan donanıma sahip olamayışı olarak görülmektedir. Öğretmenler çocuklara verimli olabilmeyi istediklerini ancak neyi nasıl yapacakları konusunda yeterli bilgiye sahip olmadıklarını ifade etmektedir. Kaynaştırma eğitiminin özel gereksinimli öğrencilerin akranları ile aynı eğitim ortamını paylaşarak sosyalleşmesini ve gelişimsel olarak olumlu yönde değişmesinin amaçlandığını ancak uygulamada mevcut olan sorunlar nedeniyle istenilen verimin alınamadığını söylemek mümkündür.

3. Katılımcıların BEP uygulama sürecine yönelik bilgileri ile kaynaştırma uygulamasına yönelik sahip olduğu bilgiler birbiriyle örtüşmektedir. Özel eğitim ve rehber öğretmenlerin diğer alan öğretmenlerine oranla daha fazla bilgiye sahip olduğunu söylemek mümkündür. Öğretmenler BEP uygulamasında eğitsel değerlendirmenin yapıldığından ve aile ile iş birliği yapılarak sürecin ilerlediğini belirtmiştir.

4. Katılımcılara BEP hazırlarken nelere dikkat ettiği sorulduğunda en temel hususun öğrencinin seviyesi olduğu görülmektedir. Öğretmenler öğrencinin ilgi, istek ve ihtiyaçları doğrultusunda planlarını hazırlamaktadır. Bunun dışında çevresel faktörlerinde kazanımların belirlenmesinde etkili olduğu söylenmektedir. Öğretmenler genel olarak hazır kazanımlardan faydalandıklarını ifade etmiştir. Bazı öğretmenler öğrencinin durumuna göre kazanımlarda değişiklik yapıldığını ancak çoğunluğunun internetten hazır olarak indirdikleri planlardan faydalandıklarını belirtmiştir. Hazır kazanımların öğrencilerin ihtiyaçlarını tam olarak karşılamadığı düşünülmeyle beraber yeterli donanım ve bilgiye sahip olunmayışı bu durumda etkili görülmektedir. Özel eğitim ve rehber öğretmeni bulunan okullarda daha fazla yol gösterilmesine ihtiyaç duyduklarını belirten öğretmenler böylelikle daha faydalı ve öğrenciye özgü programlar hazırlayabileceklerini düşünmekte olduğu görülmüştür. Gerekli hizmet içi eğitimin ve etkili seminerlerin verilmesi ile bu sorunların aza indirgeneceği düşüncesinin hakim olduğu anlaşılmıştır.

5. Katılımcılara BEP uygulama sürecinde karşılaştıkları problemlerin neler olduğu sorulmuştur. Bulgular incelendiğinde öğretmenlerin süre sıkıntısı, kaynaştırma eğitimi alan öğrencinin sınıf içerisinde veya dışarısında dışlanması, velilerin bilinçsiz olması, RAM'dan verilen raporlarda aksaklıklar olması, uygulamada bazı sorunların yaşanması, öğretmenlerin kaynaştırma ve BEP uygulama sürecine yönelik eğitimlerinin yetersiz olması, verilen raporlar ile öğrencilerin seviyelerinin farklılık göstermesi, ailelerin baskıcı olması gibi sorunların varlığından söz ettikleri görülmektedir. Araştırmadan elde edilen bulgulara göre öğretmenlerin büyük çoğunluğu zamanın yetersizliğinden bahsederken, ders süresinin kaynaştırma öğrencileri ile sınıf içerisinde ilgilenmek için yetersiz olduğunu ifade etmiştir. Araştırma sonucunda öğretmenlerin söz etmiş olduğu sorunların çözümü ile sürecin olumlu olarak etkileneceğini söylemek mümkündür.

6. Öğretmenlere BEP uygulama sürecine yönelik olarak çözüm önerileri sorulduğunda kaynaştırma öğrencilerinin ayrı sınıf ya da okulda eğitim görmesi gerektiğini söylemiştir. Sınıf içerisinde öğrenci ile fazla ilgilenmenin mümkün olmaması, sınıf mevcudunun kalabalık olması, sınıfın fiziksel ortamının yetersiz olması, ders saatinin öğrenci ile özel olarak ilgilenilmesini zorlaştırması, bilgi ve donanım eksikliği gibi sebepler nedeniyle kaynaştırma uygulama sürecinin verimli bir şekilde işleyemediği sonucuna varılmıştır. Öğretmenler mevcut haliyle kaynaştırma uygulamasının faydalı olduğunu düşünmemektedir. MEB'in bu konuda bir düzenleme yaparak kaynaştırma eğitimi ve BEP uygulama sürecinin iyileştirilmesi gerektiğine inanılmaktadır. Bilgi eksikliği sadece öğretmenler için geçerli durum değildir. Araştırma sonucunda velilerin ve ailenin bilinçlendirilmesi ile sürecin daha işlevsel olacağı ortaya çıkmaktadır. Katılımcılar tarafından sınıf içerisindeki diğer öğrencilere gerekli açıklamalar yapılarak davranışlarının olumlu yönde değişmesi amaçlanmıştır. Uygulamadaki eksikler giderilmeden, mevcut haliyle kaynaştırma uygulaması ve BEP uygulama sürecine yönelik istenilen düzeyde verim alınamayacağını söylemek mümkün görünmektedir. Kaynaştırma öğrencilerinin dışlanması durumlarının önüne geçilmesi ise okul ve aile iş birliği ile sağlanacaktır.

Tartışma

Araştırma sonucuna göre, kaynaştırma uygulaması ve BEP uygulama sürecine yönelik olarak öğretmenlerin kendilerini verimsiz hissederek, konuya ilişkin bilgilerinin yetersiz oluşu süreci olumsuz olarak etkilemektedir. Demirezen ve Akhan (2016) yaptıkları çalışmada sosyal bilgiler öğretmenlerinin kaynaştırma uygulamasına yönelik olumlu görüş içerisinde olmalarına rağmen, öğretmenlerin bireysel performanslarını yeterli bulmadıklarını ortaya koymuştur. Benzer şekilde; Deniz (2018); Şahin (2017); Yılmaz ve Batu (2016); Yorulmaz (2015); Güzel (2014); Babaoğlu ve Yılmaz (2010); Ertunç (2008) yaptıkları araştırmalarda öğretmenlerin sürece yönelik bilgilerinin eksikliğinden dolayı kendilerini yetersiz hissettiklerini ortaya koymuştur.

Araştırma sonucunda elde edilen verilere bakıldığında okul yönetiminin ve kaynaştırma uygulama sürecine yönelik sorumlu kişilerin iş birliği ve verilen destek süreci olumlu olarak etkilemektedir. Hastings ve Oakford (2010); Praisner

(2000) yaptıkları araştırmada okul yönetiminin olumlu desteğinin kaynaştırma başarısını yükselttiğini ortaya koymuştur. Duran Düşünür (2018), kaynaştırma öğrencilerinin eğitim süresince, sosyal gelişimlerinin akademik gelişimlerinden daha hızlı olduğunu ortaya koymuştur. Şahin (2017); Pamuk (2016) yaptıkları çalışmalarda raporların alınması aşamalarında bazı sorunların yaşandığını vurgulamıştır.

Hastings ve Oakford (2010); Avramidis ve Kalyva (2010) yaptıkları çalışmalarda, alınan eğitimlerin sürece olumlu etki ettiğini belirtmiştir. Öğretmenlerin kaynaştırma eğitimine yönelik pozitif tutum geliştirmesinde deneyim ve eğitimlerin önemli olduğu sonuçlarına ulaşmıştır. Kaynaştırma öğrencilerinin değerlendirilmesinde bazı yöntemlerin kullanıldığı görülmüştür. Thompson, Thurlow ve Whetstone (2001) tarama modeli kullanarak gerçekleştirdikleri çalışmalarında Amerika'da kaynaştırma öğrencilerinin değerlendirilmesinde, portfolyo değerlendirmeden sonra en fazla kullanılan yöntemlerin kontrol listeleri ve BEP (bireyselleştirilmiş eğitim programı) olarak tespit edilmiştir. Kaynaştırma eğitimi görmekte olan öğrencilerin değerlendirilmesinde öğretmenlerin zorlandığı, özel eğitim yönetmeliğinde yer alan yöntemlerin yetersiz kaldığı ve öğretmenlerin kaynaştırmaya yönelik problemlerinin kendi çabalarıyla aşmaya çalışarak yeterli desteğin sağlanmadığı görülmüştür (Güven, 2009).

Mevcut kaynaştırma uygulama düzeninin işleyişinde çok büyük sorunlar olduğu hem öğrencilerin hem öğretmenlerin bu süreçten olumsuz olarak etkilendikleri araştırma sonucunda ortaya konmuştur. Kaynaştırma eğitimi bu haliyle ulaşılmak istenen amaca çok uzaktır.

Araştırmada elde edilen bulgular ve ulaşılan sonuçlar doğrultusunda aşağıda yer alan çözüm ve önerilere yer verilmiştir.

Öneriler

Uygulamaya Yönelik Öneriler

1. Öğretmenlerin, özel eğitim ve kaynaştırma eğitimine yönelik hizmet içi eğitimleri zorunlu hale getirilmeli ve bilinçlenmeleri sağlanmalıdır. Hizmet içi eğitimleri veren kişiler kaynaştırma uygulaması konusunda gerekli çalışmaları

olan ve yeterli donanıma sahip kişiler olmalıdır. Deneyimli uzman kişilerce verilecek eğitimler öğretmenlerin daha bilgili hale gelmesine yardımcı olabilir.

2. Velilerin bilinçlendirilmesine yönelik kurslar ve seminerler verilmeli. Ailelerin desteği kaynaştırma uygulamasında çocuk için büyük öneme sahiptir. Çocuklarının durumlarını kabullenerek onların maksimum seviyede gelişimine katkı sağlayabilmesi amacıyla gerekli çalışmaların yapılması sürece olumlu katkı sağlayacaktır. Öğretmen- veli- okul yönetiminin iş birliğinin arttırılarak gerekli tedbirlerin alınması gerekir.

3. Okulların fiziki yapısı özel gereksinimli öğrenciler için yeniden düzenlenmelidir. Sınıf içinde, okul bahçesinde çocukların gelişimi destekleyici değişimler yapılmalıdır.

4. Her okulda açılması zorunlu olmasına rağmen birçok okulda mevcut yetersizliklerden dolayı destek odaları açılmamaktadır. Destek oda eğitiminin uygulanması sağlanarak gerekli imkânlar sağlanmalıdır.

5. Kaynaştırma uygulamasına yönelik olarak en başından bir yenilenmeye gidilmeli ve var olan sorunlara çözüm yolu bulabilmek adına paydaşlar ile fikir alışverişinde bulunulmalıdır.

Yapılacak Araştırmalara Yönelik Öneriler

1. Bu araştırma, Zonguldak ili Devrek ilçesinde gerçekleştirilmiştir. Kaynaştırma uygulaması ve BEP uygulama sürecine yönelik olarak öğretmenlerin görüşlerini belirleyerek mevcut durumu ortaya koyabilmek adına farklı bölge ve illerde de çalışmalar yapılabilir.

2. Bu araştırmaya katılan öğretmenler MEB'e bağlı resmi ilkokul ve ortaokullarda gerçekleştirilmiştir. Ortaöğretim düzeyinde okullarda ve özel kurumlarda benzer çalışmalar yapılabilir.

3. Bu araştırma nitel verilerden faydalanarak gerçekleştirilmiştir. Nicel verilerin çalışmaya dahil edilmesiyle, anket ve tutum ölçekleri kullanılarak daha geniş bir kitle ile çalışmalar yürütülebilir.

KAYNAKÇA

- Akalın, Selma (2015); Kaynaştırma Sınıfı Öğretmenlerinin Sınıf Yönetimine İlişkin Görüşleri ve Gereksinimleri. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Özel Eğitim Dergisi*, 16(3), 215-234.
- Akçamete, Gönül (1998); “Özel Gereksinimli Bireyler ve Özel Eğitim, Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Fakültesi İlköğretim Öğretmenliği Lisans Tamamlama Programı Özel Eğitim Ders Kitabı”, Anadolu Üniversitesi Yayınları, Eskişehir.
- Anılan, Hüseyin ve Gamze Kayacan (2015); Sınıf Öğretmenlerinin Gözüyle Kaynaştırma Eğitimi Gerçeği. *Bartın Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, XIV. Uluslararası Katılımlı Sınıf Öğretmenliği Eğitimi Sempozyumu (21-23 Mayıs 2015) Özel Sayısı s.74 – 90.
- Altıntaş, Gülşen, Öznur Baykan, Emine Kahraman ve Uğur S. Altıntaş (2015); Öğretmen Adaylarının Kaynaştırma Eğitimi, Kaynaştırma Öğretmeni ve Kaynaştırma Öğrencilerine İlişkin Metaforik Algıları. *Eğitim ve Öğretim Araştırmaları Dergisi*, Cilt 4 Sayı 1.
- Avramidis, Elias ve Brahm Norwich (2002); “Teachers' Attitudes Towards Integration / Inclusion: A Review of the Literature”, *Eur. J. of Special Needs Education*, Vol 17, No 2, p. 129–147. <http://www.tandfonline.com/doi/abs/10.1080/08856250210129056>. (Erişim Tarihi: 02.12.2018).
- Avramidis, Elias ve Kalyva Efrosini (2010); The Influence of Teaching Experience and Professional Development on Greek Teachers' Attitudes Towards Inclusion. *European Journal of Special Needs Education*, Vol 22 No 4, p.367-389.
- Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi (1952); <http://www.danistay.gov.tr/upload/avrupainsanhaklarisozlesmesi.pdf> (Erişim Tarihi: 08.12.2018).
- Babaoğlan, Emine ve Şahika Yılmaz (2010); Sınıf Öğretmenlerinin Kaynaştırma Eğitimindeki Yeterlikleri. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, Cilt 18 Sayı 2, s.345-354.
- Bal, Pınar A. ve Perihan Dinç Artut (2013); İlköğretim Matematik Öğretim Programının Değerlendirilmesi. *Eğitim ve Öğretim Araştırmaları Dergisi*. Cilt 2 Sayı 4, Makale No:19.
- Barton, Michele L. (1992); Teachers Opinions on The Implementation and Effects Of Mainstreaming. <https://files.eric.ed.gov/fulltext/ED350802.pdf> (Erişim Tarihi: 02.12. 2018).
- Batu, Sema (2000); Kaynaştırma, Destek Hizmetler ve Kaynaştırmaya Hazırlık Etkinlikleri. *Özel Eğitim Dergisi*, Cilt 2 Sayı 24, s. 35-45.

- Batu, Sema, Gönül Kırcaali-İftar ve Yıldız Uzuner (2004); Özel Gereksinimli Öğrencilerin Kaynaştırıldığı Bir Kız Meslek Lisesindeki Öğretmenlerin Kaynaştırmaya İlişkin Görüş ve Önerileri. *Özel Eğitim Dergisi*, Cilt 5 Sayı 2, s. 33-50.
- Büyüköztürk, Şener, Ebru Kılıç Çakmak, Özcan Erkan Akgün, Şirin Karadeniz, Funda Demirel (2014); Bilimsel Araştırma Yöntemleri. Ankara: PegemA.
- Büyüköztürk, Şener (2012); <http://w3.balikesir.edu.tr/~msackes/wp/wp-content/uploads/2012/03/BAY-Final-Konulari.pdf> (Erişim Tarihi; 02.12.2018).
- Cankaya, Özlem ve İsa Korkmaz (2012); İlköğretim 1. Kademedeki Kaynaştırma Eğitimi Uygulamalarının Sınıf öğretmenlerinin Görüşlerine Göre Değerlendirilmesi. *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi (KEFAD)*, Cilt 13 Sayı 1 s. 1-16.
- Chiner-Sanz, Esther ve Cristina Cardona-Moltó M. (2013); Inclusive Education in Spain: How do Skills, Resources, and Supports Affect Regular Education Teachers' Perceptions of Inclusion?. *Faculty of Education, University of Alicante*.
- Coşkun, İbrahim, Şahin Dünder ve Cansu Parlak (2014); Türkiye’de Özel Eğitim Alanında Yapılmış Lisansüstü Tezlerin Çeşitli Değişkenler Açısından İncelenmesi (2008-2013). *Ege Eğitim Dergisi*, Cilt (15) Sayı 2: s. 375-396.
- Çay, Şaziye. E. (2016); “Özel Eğitim Gereksinimi Olan Çocukların Ebeveynleri İle Özel Eğitim Gereksinimi Olmayan Çocukların Ebeveynlerinin Bedensel Duyumları Abartma Düzeyleri ve Empatik Eğilim Düzeyleri Açısından Karşılaştırılması.” Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Beykent Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Çocuk Haklarına Dair Sözleşme (1989); https://www.unicefturk.org/public/uploads/files/UNICEF_CocukHaklarınaDairSözleşme.pdf (Erişim Tarihi: 08.11.2018).
- Demir, Kaan M. ve Seçil Açar (2011); Kaynaştırma Eğitimi Konusunda Tecrübeli Sınıf Öğretmenlerinin Görüşleri. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, Cilt 19 Sayı 3, s.719-732.
- Demirezen, Serpil ve Nadire Emel Akhan (2016); Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Kaynaştırma Uygulamalarına İlişkin Görüşleri. *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, Cilt 16 (USBES Özel Sayı II) s. 1206-1223.
- Deniz, Emrullah (2018); “Kaynaştırma Eğitimine İlişkin Öğretmen Görüşleri: Bir Meta-Sentez Çalışması”, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Dicle Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Diyarbakır.

- Denizli, Hicran (2015); "Fen Bilimleri Dersi Öğretmenlerinin ve Fen Bilimleri Dersini Alan Kaynaştırma Öğrencilerinin Kaynaştırma Eğitimi Uygulamaları Sürecine İlişkin Görüş ve Önerileri", Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Giresun Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Giresun.
- Diamond, Karen ve Huifang Tu (2009); Relations between classroom context, physical disability and preschool children's inclusion decision. *Journal of Applied Developmental Psychology*, 30(2), 75-81. <https://www.infona.pl/resource/bwmeta1.element.elsevier-9fd2be38-1efb-3fa5-95bb-a902af277c30> (Erişim Tarihi: 02.12.2018).
- Duran, D. Ayten (2018); "İlkokullarda Kaynaştırma Eğitiminde Karşılaşılan Sorunlara İlişkin Öğretmen Görüşleri", Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Pamukkale Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Denizli.
- Eripek, Süleyman (2004); Türkiye'de Zihin Engelli Çocukların Kaynaştırılmalarına İlişkin Olarak Yapılan Araştırmaların Gözden Geçirilmesi. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Özel Eğitim Dergisi*, Cilt 5 Sayı(2), s.25-32.
- Ersan, Tekin D. ve Seda Ata (2017); Okul Öncesi Öğretmenlerinin Bireyselleştirilmiş Eğitim Programı Hazırlanmasına İlişkin Görüşleri. *Trakya Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, USOS 2016 Özel Sayısı, s.162-177.
- Ersoy, Ali (2014); İnternet Kaynaklarından İntihal Yaptığımı Farkında Değildim: Bir Olgubilim Araştırması. *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, Sayı (35), s.47-60.
- Ertunç, Ebru N. (2008); "Kaynaştırma Eğitimi Uygulanan İlköğretim İkinci Kademedeki Görev Alan Beden Eğitimi Öğretmenlerinin Kaynaştırma Eğitimi Hakkındaki Bilgi Düzeylerinin Ve Sınıflarındaki Engelli Öğrencilere Bakış Açılarının Değerlendirilmesi Adana İli Örneği", Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Esmer, Barış, Eyüp Yılmaz, A. Melih Güneş, Kürşat Tarım, Burak Delican (2017); Sınıf Öğretmenlerinin Kaynaştırma Öğrencilerinin Eğitimine İlişkin Deneyimleri. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, Cilt 25 Sayı 4, s.1601-1618.
- Fazlıoğlu, Yeşim ve Mustafa Kemal Doğan. (2013); Öğretmenlerin Kaynaştırmaya İlişkin Tutumlarının İncelenmesi. *Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, Cilt 15 Sayı 2, s.223-234.
- Göksu, İrfan ve Tamer Çevik (2004); *Özel Eğitime Giriş*, Adana, 2004. <https://www.zicev.org.tr/ozel-egitime-giris-kaynastirma-egitimi> (Erişim Tarihi: 20.09.2018).

- Gurbetoğlu, Ali (2018); Bilimsel Araştırma Yöntemleri. <http://agurbetoglu.com/files/2-%20ARA%C5%9ETIRMA%20%20T%C3%9CRLER% C4%B0 .pdf> (Erişim Tarihi: 08.11.2018).
- Güven, Didem (2009); “İlköğretimde Kaynaştırma Uygulamalarına Katılan Zihinsel Yetersizliği Olan Öğrencilerin Başarılarının Değerlendirilmesine İlişkin Öğretmen Görüşleri”, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Anadolu Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Eskişehir.
- Güven, Yıldız ve Gülden Uyanık Balat. (2006); Kaynaştırma Uygulamalarına İlişkin Rehber Öğretmenler ve Rehberlik Araştırma Merkezi Çalışanlarının Görüşleri. *M.Ü. Atatürk Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi*, Sayı 24 s. 95-108.
- Güzel, Neslihan (2014); “Kaynaştırma Öğrencisi Olan İlköğretim Öğretmenlerinin Kaynaştırma Eğitimine İlişkin Yaşadıkları Sorunlar (Beykoz İlçesi Örneği)”, Yeditepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Hasting, Richard. P. ve Suzanna Oakford (2010); Student Teachers' Attitudes Towards the Inclusion of Children with Special Needs. *Educational Psychology*, Vol 23 No 1.
- İnan, Naim A. (1968); Çocuk Hakları Beyannamesi, Ankara Üniversitesi Eğitim Fakültesi Yayınları No.3, *Çocuk Hukuku*, İstanbul, s.96-97-98.
- İnsan Hakları Evrensel Beyannamesi (1948); https://www.unicef.org/turkey/udhr/_gi17.html (Erişim Tarihi: 20.09.2018).
- İra, Nejat ve Bilge Ece Ayan (2016); Ortaöğretim Okullarındaki Kaynaştırma Uygulamalarının Değerlendirilmesi. *Kocaeli Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, Sayı 31 s.145- 160.
- Karasar, Niyazi (2014); *Bilimsel Araştırma Yöntemi: Kavramlar, İlkeler Teknikler*. Ankara: Nobel.
- Kargın, Tevhide (2004); Kaynaştırma: Tanımı Gelişimi ve İlkeleri. *Özel Eğitim Dergisi*, Cilt 5 Sayı 2, s.1-13.
- Kargın, Tevhide, Funda Acarlar ve Bülbin Sucuoğlu (2003); Öğretmen, Yönetici ve Anne- Babaların Kaynaştırma Uygulamalarına İlişkin Görüşlerinin Belirlenmesi. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Özel Eğitim Dergisi*, Cilt 4 Sayı 2, s. 55-76.
- Kaya, Ebru (2013); “Özel Eğitim Kurumlarında Görev Yapan Meslek Dersi Öğretmenlerinin Yeterlilikleri (Özel Eğitim Uygulama Merkezi, İş Uygulama Merkezi, Mesleki Eğitim Merkezi)”, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Yeditepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Kırcaali İftar, Gönül (1998); *Kaynaştırma ve Destek Özel Eğitim Hizmetleri*. Eskişehir Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Fakültesi Yayınları. Sayı: 1018-561.

- Kırcaali İftar, Gönül ve Ayten Uysal (1999); Zihin Özürlü Öğrencilere Özel Eğitim Danışmanlığı Aracılığıyla Uygulanan Resimli Fişlerle Okuma-Yazma Öğretiminin Etkililiği. *Özel Eğitim Dergisi*, Cilt 2 Sayı 3, s.3-13.
- Koçyiğit, Sinan (2015); Ana Sınıflarında Kaynaştırma Uygulamalarına İlişkin Öğretmen- Rehber Öğretmen ve Ebeveyn Görüşleri. *Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim Dergisi*, Cilt 4 Sayı 1, s.391-415.
- Lindsay, Geoff. (2007); Educational Psychology And The Effectiveness Of Inclusive Education/Mainstreaming. *British Journal Of Educational Psychology*, Vol 77 No 1 p. 1-24.
- Mckay, Maxine. (2012); *Factors influencing belize district primary school teachers attitudes toward inclusive education*. (Doctora thesis). Oklahoma State University, ABD.
- M.E.B (1973); *Milli Eğitim Temel Kanunu*. Yayımlandığı Resmi Gazete tarih ve sayısı: 14.06.1973, 1739.
- M.E.B (2006); *Özel Eğitim Hizmetleri Yönetmeliği*, Resmi Gazete, 26184: 31 Mayıs 2006.
- M.E.B (2010); *3N Kaynaştırma, Yönetici-Öğretmen-Aile Kılavuzu*. Ankara. https://orgm.meb.gov.tr/alt_sayfalar/yayimlar/kaynastirma/kaynastirma.pdf (Erişim Tarihi: 20.09.2018).
- M.E.B (2013a); *Çocuk Gelişimi ve Eğitimi, Kaynaştırma Eğitimi*, Ankara. http://www.megep.meb.gov.tr/mte_program_modul/moduller_pdf/Kayna%C5%9Ft%C4%B1rma%20E%C4%9Fitimi.pdf (Erişim Tarihi: 20.09.2018).
- M.E.B (2013b); *Bütünleştirme Kapsamında Eğitim Uygulamaları Öğretmen Kılavuz Kitabı*, Ankara, [https://orgm.meb.gov.tr/kitaplar/Butunlestirme_Kapsamında_Egitim_Uygulamaları_Ogretmen_Kilavuz_Kitabi.pdf](https://orgm.meb.gov.tr/kitaplar/Butunlestirme_Kapsaminda_Egitim_Uygulamaları_Ogretmen_Kilavuz_Kitabi.pdf) (Erişim Tarihi: 20.09.2018).
- M.E.B (2014); *Çocuk Gelişimi ve Eğitimi, Özel Eğitim*, Ankara. http://www.megep.meb.gov.tr/mte_program_modul/moduller_pdf/%C3%96zel%20E%C4%9Fitim.pdf (Erişim Tarihi: 20.09.2018).
- M.E.B (2015); *Kaynaştırma Yoluyla Eğitim Uygulamaları*. https://orgm.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2015_07/24014806_kaynastirma1.sra.pdf (Erişim Tarihi: 20.09.2018).
- M.E.B (2017); *Kaynaştırma/Bütünleştirme Yoluyla Eğitim Uygulamaları Yönergesi*. Genelge No: 2017/ 28.
- M.E.B (2018); *Milli Eğitim İstatistikleri Örgün Eğitim 2016/'17*. <http://sgb.meb.gov.tr/www/resmi-istatistikler/icerik/64> (Erişim Tarihi: 08.11.2018).

- M.E.B (2018); Milli Eğitim İstatistikleri Örgün Eğitim 2017/’18. <http://sgb.meb.gov.tr/www/resmi-istatistikler/icerik/64> (Erişim Tarihi: 05.12.2018).
- M.E.B (2018); *Destek Eğitim Odası*, Özel Eğitim ve Rehberlik Hizmetleri Genel Müdürlüğü, Ankara. https://orgm.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2015_07/24014806_destekodasi2.sra.pdf (Erişim Tarihi: 20.09.2018).
- M.E.B (2018); *Kaynaştırma Yoluyla Eğitim Uygulamaları*, Özel Eğitim ve Rehberlik Hizmetleri Genel Müdürlüğü, Ankara. http://orgm.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2015_07/24014806_kaynastirma1.sra.pdf (Erişim Tarihi: 20.09.2018).
- M.E.B (2018); *Özel Eğitim Hizmetleri Tanıtım El Kitabı*, Özel Eğitim Rehberlik ve Danışma Hizmetleri Genel Müdürlüğü, Ankara. http://sehitmutlucankilic.meb.k12.tr/meb_iys_dosyalar/39/01/752954/dosyalar/2015_12/30053504_21031503_ozelegitimelkitabi.pdf (15.12.2018).
- Milletlerarası Sözleşme (2008); Resmi Gazete, 27288. <http://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2009/07/20090714-1.htm> (Erişim Tarihi: 25.10.2018).
- Okagaki, Lynn, Diamond Karen E., Kontos Susan J. ve Hestenes Linda L. (2002); *Correlates of Young children's interactions with classmates with disabilities*. Purdue University ,USA.
- Orel, Aysel, Gökhan Töret ve Zahide Zerey (2004); Sınıf Öğretmeni Adaylarının Kaynaşturmaya Yönelik Tutumlarının İncelenmesi. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Özel Eğitim Dergisi*, Cilt 5 Sayı 1 s. 23-33.
- Özdemir, Hamide (2010); “Okul Öncesi Öğretmenlerinin Kaynaştırma Uygulamasına İlişkin Görüşlerinin İncelenmesi”, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Trakya Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Edirne.
- Pamuk, Yaprak (2016); “Sınıf Öğretmenlerinin Kaynaştırma Eğitimine İlişkin Görüşleri”, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İzmir.
- Peltier, Gary (1997); The effect of inclusion on nondisabled children: A review of the research. *Contemporary Education*, No 68, p. 234-238.
- Pektaş Hazal (2008); “Özel Eğitim Programlarından ve Farklı Programlardan Mezun Öğretmenlerin Bireyselleştirilmiş Eğitim Programı Kullanma Durumlarının Saptanması”, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Praisner, Cindy L. (2000); “Attitudes of Elementary School Principals Toward to Inclusion of Students with Disabilities in General Education Classes”, Leigh University, USA.

- Sarıkaya, Eren ve Yıldız Uzuner (2013); İşitme engelli çocukların okuma yazma öğrenmelerine ilişkin öğretmen görüşleri. *Eğitimde Nitel Araştırmalar Dergisi - Journal of Qualitative Research in Education*, Cilt 1 Sayı 1): s.31-61. [Online]:www.enadonline.com,<http://dx.doi.org/10.14689/issn.2148-2624.1.1s2m>
- Sucuoğlu, Bülbin (2004); Türkiye’de Kaynaştırma Uygulamaları: Yayınlar/Araştırmalar (1980-2005). *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Özel Eğitim Dergisi*, Cilt 5 Sayı 2 s.15-23.
- Sucuoğlu, Bülbin ve Selma Akalın (2010); Kaynaştırma Sınıflarına Alternatif Bir Bakış: Çevresel Davranışsal Değerlendirme ile Öğretimsel Özelliklerin İncelenmesi. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Özel Eğitim Dergisi*, Cilt 11 Sayı 1 s. 19-37.
- Şahin, Semra (2002); “*Özel Eğitimin Tarihçesi*” Edt. Prof. Dr.Ayşegül Ataman, Özel Gereksinimli Çocuklar ve Özel Eğitime Giriş Kitabı. Gündüz Eğitim ve Yayıncılık, I. Baskı: 2002, Ankara.
- Şahin, Samed (2017); “*İlköğretim Kaynaştırma Ortamlarında Eğitim Alan Özel Gereksinimli Öğrencilerin Veli ve Sınıf Öğretmenlerinin Kaynaştırma Uygulamalarına Yönelik Görüşleri*”, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Eskişehir Osmangazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Eskişehir.
- Thompson, Sandra J, Martha L. Thurlow ve Patti J. Whetstone (2001). Addressing standards and assessments on the IEP. *Assessment for Effective Intervention*, Vol 26 No 2 p.77-84.
- Topçu, Ersin ve Ahmet Katılmış (2013); Yarı Zamanlı Kaynaştırma Eğitimi Alan Ortaokul Öğrencilerinin Sosyal Bilgiler Dersine Yönelik Düşünceleri. *Sakarya University Journal of Education*, Cilt3 Sayı 3 s. 48-81.
- Türk, Nefise (2011); “*İlköğretim Okullarında Uygulanan Kaynaştırma Eğitimi İle İlgili Sosyolojik Bir Araştırma (Denizli Örneği)*”, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Süleyman Demirel Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Isparta.
- Türkiye Cumhuriyeti Anayasası (1982); https://www.tbmm.gov.tr/anayasa/anayasa_2018.pdf (Erişim Tarihi: 20.09.2018).
- Türnüklü, Abbas (2000); Eğitimbilim Araştırmalarında Etkin Olarak Kullanılabilecek Nitel Bir Araştırma Tekniği: Görüşme. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi*, Sayı 24, s. 543-559.
- Tohum Otizm Vakfı ve ERG (Eğitim Reformu Girişimi) (2011); Türkiye’ de Kaynaştırma/Bütünleştirme Yoluyla Eğitimin Durumu. http://www.egitimreformugirisimi.org/wp-content/uploads/2017/03/Turkiyede_Kaynastirma_Butunlestirme_Yoluyla_Egitimin_Durumu.pdf (Erişim Tarihi: 20.09.2018).

- Ünal, Füsün (2010); “*Kaynaştırma Uygulamasının Yapıldığı Sınıflardaki Öğretmen, Normal Gelişim Gösteren Öğrenci Ve Engelli Öğrenci Velilerinin Kaynaştırmaya Yönelik Tutumları*”, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Çukurova Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Adana.
- Yazıcıoğlu, Tansel (2018); *Kaynaştırma Uygulamalarının Tarihsel Süreci ve Türkiye’de Uygulanan Kaynaştırma Modelleri*. Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, E-ISSN: 2149-3871 s. 92-110.
- Yıldırım, Ali ve Hasan Şimşek (2006); *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*. (6. Baskı).Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Yılmaz, Ahmet (2014); İlköğretim Okullarında Kaynaştırma Eğitimi Uygulamalarının Öğretmen Görüşlerine Göre Değerlendirilmesi, *Sosyal Politika Çalışmaları, T.C. Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı Hakemli Araştırma Dergisi*, (s.111-127) Sayı:31, Ocak- Haziran 2014.
- Yılmaz, Engin ve Batu Sema E. (2016); Farklı Branştan İlkokul Öğretmenlerinin Bireyselleştirilmiş Eğitim Programı, Yasal Düzenlemeler ve Kaynaştırma Uygulamaları Hakkındaki Görüşleri. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Özel Eğitim Dergisi*, Cilt 17 Sayı 3.
- Yorulmaz, Adem (2015); “*Kaynaştırma Eğitimi Veren İlkokul ve Ortaokul Öğretmenlerinin Kaynaştırma Eğitiminde Karşılaştığı Problemler Batman İl Örneği*”, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Zirve Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Gaziantep.
- 573 Sayılı Özel Eğitimle İlgili Kanun Hükmünde Kararname (1997); T.C. Resmi Gazete, 23011, 6 Haziran 1997.

EKLER

Ek 1: Görüşme Formu

DEMOGRAFİK BİLGİLER
Cinsiyetiniz: () Kadın () Erkek
Hizmet Yılıınız: () 1-5 yıl () 6-10 yıl () 11-15 yıl () 15 yıl ve üzeri
Branşınız:
Okul Kademesi: () İlkokul () Ortaokul () Lise
Sınıf Mevcudunuz:
Sınıfınızda Kaynaştırma Eğitimi Alan Öğrenci Sayısı:
Öğrencilerin Yetersizlik Türleri:

GÖRÜŞME SORULARI

- 1) Kaynaştırma eğitimi hakkında hizmet içi eğitim aldınız mı?
 - 1.1. Hizmet içi eğitim aldıysanız ne kadar süre eğitim gördünüz?
 - 1.2. Aldığınız eğitimin verimli olduğunu düşünüyor musunuz?
 - 1.3. Eğitimi veren kişi alanında uzman mıydı?
 - 1.4. Hizmet içi eğitim almadıysanız eğitim almak ister miydiniz?
 - 1.5. Hizmet içi eğitimin gerekli olduğunu düşünüyor musunuz?
- 2) Kaynaştırma uygulamasına yönelik sahip olduğunuz bilgiler nelerdir?
- 3) BEP uygulama sürecine yönelik sahip olduğunuz bilgiler nelerdir?
- 4) BEP planı hazırlarken nelere dikkat ediyorsunuz?
 - 4.1. Kazanımları belirlerken nasıl bir yol izliyorsunuz?
 - 4.1.1. Öğrenci için kendiniz kazanım oluşturuyor musunuz?
 - 4.2. Öğretme öğrenme sürecinde kaynaştırma öğrencileri için nasıl bir yol izliyorsunuz?
 - 4.3. Değerlendirme boyutunda kaynaştırma öğrencileri için nasıl bir yol izliyorsunuz?
- 5) Programı uygularken karşılaştığınız sorunlar nelerdir?
- 6) BEP uygulama sürecinde karşılaşılan problemlere yönelik çözüm önerileriniz nelerdir?

Ek 2: Bülent Ecevit Üniversitesi İnsan Araştırmaları Etik Kurulu Kararı

Kayıt Tarihi: 25.05.2018

Protokol No: 388

09/07/2018

T.C

BÜLENT ECEVİT ÜNİVERSİTESİ İNSAN ARAŞTIRMALARI ETİK KURULU KARARI

ÇALIŞMANIN TÜRÜ:	Ses ve Görüntü Kayıtları
BAŞLIK:	Sosyal Bilimler Dersi Bireyselleştirilmiş Eğitim Programı ile Normal Öğretim Programlarının Karşılaştırılması ve Öğretmen Görüşlerine Göre Değerlendirilmesi
SORUMLU ARAŞTIRMACI:	Dr. Öğr. Üyesi Murat İnce
KARAR:	Uygun

ETİK KURUL ÜYELERİ

1- Prof. Dr. Hamza ÇEŞTEPE (Başkan)

2- Doç. Dr. Ayça DEMİR (Başkan Yrd.)

3- Doç. Dr. Ali ARSLAN (Başkan Yrd.)

4- Prof. Dr. Rıza YILMAZ

5- Doç. Dr. Hasan MEYDAN

6- Doç. Dr. Ertuğrul YILDIRIM

7- Yrd. Doç. Dr. Hasan ÖZER

İMZA

29.05.2014 tarih ve 2014/08-13 sayılı Senato Kararı ile kabul edilmiştir.

ÖZGEÇMİŞ

Elif BURUNSUZ, 1990 yılında Zonguldak'ta doğdu. İlkokul, ortaokul ve lise öğrenimini Zonguldak'ta tamamladı. 2008 yılında Pamukkale Üniversitesi Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Bölümünde başladığı lisans eğitimini 2010 yılında yarıda bırakarak 2010 yılında Bülent Ecevit Üniversitesi Ereğli Eğitim Fakültesi Sosyal Bilgiler Öğretmenliği Bölümünü kazandı. 2013 yılında bu bölümden mezun oldu. Bülent Ecevit Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Eğitim Programları ve Öğretim Anabilim Dalında yüksek lisansını 2019 yılında başarıyla tamamladı.

